

Pericopa Şmot - Descălțarea într-un loc sfânt [anul 5781]

„Şi (Domnul i-a spus: Nu te apropia de locul acesta! Scoate-ți încălțăminte din picioare, căci locul pe care stai este pământ sfânt!” (Exod 3:5). Moise ajunge la locul focului rugului și imediat este poruncit să-și scoată încălțăminte din picioare fiindcă locul acela este un loc sfânt. De aici au învățat înțelepții - HAZAL - că este obligatoriu descălțarea pantofilor într-un loc sfânt. Însă ei mai adaugă la descălțare încă o serie de interdicții în locuri sfinte. De exemplu, la urcarea pe Muntele Templului ni se spune în Mişna că din cauza sfințeniei locului „să nu intre pe Muntele Templului cu baston, cu încălțăminte, în haine intime (sau poate cu portofel), prăfuit pe picioare, să facă scurtări de drumuri înăuntru, să scuie - de la acțiuni neajutoare până la cele mai jignitoare”.

Cartea de Mişna cere oricărei persoane să se comporte cu respect față de cel de sus când se află pe un loc sfânt. Sunt enumerate aici şase lucruri de care trebuie să se abțină. Intrare cu baston sau cu încălțăminte arată îngâmfare și orgoliu pe când într-un loc sfânt trebuie să ne comportăm cu modestie și umilință. Intrarea cu haine nepotrivite ca și cu picioare prăfuite arată dispreț, dezonoare într-un loc sfânt. Să te învârtești pe munte de colo-colo pe degeaba arată sfidare al Muntelui față de restul împrejurimilor. Bineînțeles că scuipatul este un semn clar de dispreț față de locaș. Înțelepții mai scriu că nu este voie să stai așezat în mijlocul Templului *azara* אָזָרָה decât regii din dinastia lui David.

Obligația de a ne comporta demn în locuri sfinte este o parte din mișvoturile numite „respectarea/teama Templului”: „Şabatările mele să le păziți și de Templul meu să vă temeți” (VaYikra/Levitic 19:30). Pe baza acestui verset au adus înțelepții învățătura din Mişna. Interzicerea intrării pe Munte încălcați este valabilă și când Templul nu mai există.

Mai sunt și alte exemple cu privire la interzicerea intrării într-un loc sfânt încălcați și respectarea celorlalte reguli de comportament în locuri sfinte. Așa este când Iehosua întâlnește îngerul: „Şi căpetenia armatei Domnului a vorbit lui Iosua zicând: Scoate-ți încălțăminte din picioare, căci locul pe care stai este pământ sfânt” (Iosua 5:15). Aici este vorba despre încălțăminte, iar în Ester găsim despre îmbrăcăminte: „În cele din urmă s-a dus până în fața porții regelui, pentru că nimeni nu putea să intre pe poarta regelui îmbrăcat în pânză de sac” (Ester 4:2). Rabi Iose Ben Iehuda în midraşul Kohelet Raba 4:1, 17 spune: dacă pentru un rege în carne și oase se face așa, cu atât mai mult pentru regele regilor (Dumnezeu)”.

Aceste interdicții de a intra într-un loc sfânt cu haine neadecvate și cu încălțăminte mai au un sens ideologic adânc și anume scoatem de pe noi lucrurile care pun o barieră între noi și Hakadoş Baruch Hu: „Păzește-ți piciorul când te duci în casa lui HAŞEM și apropie-te mai degrabă să ascuți decât să aduci jertfa nătarăilor pentru că ei nu știu să facă rău” (Kohelet/Eclesiastul 5:1). Despre asta au spus înțelepții în Talmud, tractatul Brachot 23:a: „Păzește-te să nu păcătuiești”. Dacă omul se va păzi pe el însuși, atunci și Hakadoş Baruch Hu îl va răsplăti și îl va păzi și ocroti. Așa explică înțelepții și această mişva „Teama Templului”: „Oare poate ca cineva să se teamă de Templu? Învățătura este la versetul „Şabatările mele să le păziți și de Templul meu să vă temeți”: Ce este Şabatul - nu de Şabat vă temeți, ci de cel care a poruncit Şabatul; așa și Templul - nu de Templu vă temeți, ci de cel care a poruncit Templul”.

Interdicția de a se urca pe Muntele Templului încălțat nu este din cauza respectului față de munte, ci pentru cinstirea celui care și-a așezat numele său acolo, slăvitul Dumnezeu.

Când Cohanimii (preoții) binecuvântează obștea în rugăciune prin „Birkat Cohanim” ברכת כהנים ei trebuie să se descalțe nu numai în Templu, ci oriunde. Această interdicție este una din cele nouă modificări făcute de marele înțelept Raban Iohanan Ben Zakai imediat după distrugerea Templului în anul 70 e.n după cum apare în Talmud, tractatul Roș Hašana 31:b, în memoria Templului. Sunt câteva argumente la această modificare. Unii înțelepți spun că este în cinstea publicului, însă majoritatea spun că este pentru cinstea Cohanimilor, ca să nu fie o problemă cu încălțăminte și din cauza aceasta să nu fie în stare să binecuvânteze obștea și să fie prihănit și rușinat.

Sinagoga este un Templu în miniatură *Mikdaș Meat* מקדש מעט și rugăciunea acolo s-a stabilit ca un substitut la ritualul sfânt din Templul care a fost distrus și ca atare era predictibil ca interdicția de intrare încălțat să fie valabilă și în acest caz. Dar nu este așa. Și RAMBAM (Maimonides) ne învață: „Oricare intră în sinagogă poate să iasă pe altă cale ca să scurteze drumul, poate intra cu baston, încălțat, în haine neîngrijite și prăfuit pe picioare, iar dacă trebuie să scuibe poate să scuibe”. Și în regulile de comportament în sinagogă din „Șulhan Aruch” apare permisiunea de a intra în sinagogă încălțați. Înțelepții subliniază această permisiune ca inversul interdicției de a intra în Templu încălțat.

Bineînțeles că sunt modificări încă din Talmud în legătură cu regulile de comportament în sinagogă. Eu m-am referit aici doar la diferența între Templu și sinagogă. Un singur exemplu: nu ai voie să intri în sinagogă doar să te adăpostești de la ploaie. Fiecare dintre noi poate înțelege diferența dintre Templu și sinagogă în care avem „un pic de Templu, însă casa Domnului este una – Templul construit la Ierusalim, pentru care ne rugăm cu toții, și cei din Israel „Lašana habaa birușalaim habnuia” (la anul în Ierusalimul reconstruit).

לשנה הבאה בירושלים הבנויה

Pericopa Şmot - Eroismul și curajul moașelor evreice [anul 5779]

În primul capitol din Exod ni se povestește despre trei încercări ale faraonului de a rezolva marea problemă demografică pe care o aveau și care părea o adevărată amenințare la adresa poporului egiptean, adică înmulțirea îngrijorătoare a poporului evreu strămutat în Egipt. Fiecare încercare era mai dificilă decât cea dinaintea ei. Prima încercare a fost să-i oblige pe evrei să presteze muncă forțată, de sclav, ca să fie cât mai oboșiți și, astfel, să nu mai poată reprezenta un pericol militar sau de altă natură (versete 9-14). A doua, a fost un ordin secret dat

moaşelor evreice, ca, pe ascuns, înşelând vigilenţa coreligionarilor, să omoare pe toţi nou născuţii de sex masculin (versete 15-19). A treia (strâns legată de eşecul deplin al celei de-a doua), a fost dată "poporului întreg" şi anume să arunce în leor (Nil) pe toţi nou născuţii de sex masculin. De data asta fără nici un secret, ordinul fiind dat „pe şleau” (versetul 22). Niciuna dintre aceste încercări n-au reuşit: "Cu cât îi asupreau mai mult, cu atât se înmulţeau şi se răspândeau mai mult" (versetul 12); "Poporul creştea numeric şi devenea foarte puternic" (versetul 20).

În ultimele două încercări al căror scop era atât distrugerea corpului cât şi cea a sufletului, iese în evidenţă rolul principal pe care l-au ocupat femeile, care îndrăznesc să acţioneze contra ordinelor faraonului, să salveze vieţi şi să contribuie la *geulat Israel* (apropierea eliberării). La început au fost moaşele care i-au salvat pe băieţii noi născuţi, pe urmă mama lui Moise, de asemenea să nu o uităm pe sora copilului, Miryam, cu prezenţa ei de spirit, ba chiar şi miloasa fiică a faraonului (care îl va ocroti ca pe propriul copil), care toate împreună s-au unit să salveze o singură persoană, pe Moise, care va deveni, ca adult, eliberatorul Israelului (Exodul 2:2-10). Abilitatea asta a femeilor de a salva oameni este pusă, în întreg Tanachul pe seama vocaţiei prin excelenţă feminine de a se dedica aducerii pe lume a urmaşilor şi asigurarea continuităţii neamului omenesc. Găsim deseori în Tanach aprecieri de genul: În momente de primejdie, "Hakadoş Baruch Hu a dat femeii mai multă înţelepciune decât bărbatului" (Talmud Bavli, tractatul Nida 45b), sau că: Iscuşinţa femeii aduce salvarea oamenilor. Aşa de exemplu, o femeie din oraşelul Teveţ a salvat pe locuitorii oraşelului de la incendiu omorându-l pe Avimelech, incendiatorul turnului cetăţii (Judecători 9:52-53). O femeie deşteaptă din Avel Bet-Maacha a negociat cu Yoav (şeful armatei lui David) reuşind să-şi salveze oraşul de la distrugere (Samuel2, 20:15-22). În afară de asta, decizia moaşelor de a salva pe noii născuţi şi de a nu împlini ordinul faraonului se explică nu numai fiindcă erau femei, ci şi prin conştientizarea faptului că profesia lor impune să ajute la naşterea de vieţi şi nu la distrugerea lor.

Faraonul a poruncit moaşelor de la început să stabilească genul noului născut ca să poată împlini porunca: "Dacă este băiat să-l omorâţi, dar dacă este fată să trăiască" (versetul 16). Despre acest decret se spune în midraš: "Asta a fost o recomandare bună la care am fost supuşi. Dacă ni s-ar fi spus să omorâm fetele şi să lăşăm băieţii în viaţă, evreii s-ar fi împuşinat din acel moment. Obiceiul este ca un bărbat să ia zece neveste şi să aibă băieţi circumcişi, pe când femeia nu se căsătoreşte nici măcar cu doi bărbaţi" (Seder Eliyahu Raba, 5). Marele comentator Abarbanel (Portugalia, secolul 15) ne spune că şansele mai mari pentru înmulţirea populaţiei aparţin cu prioritate femeilor faţă de bărbaţi. Din cauza asta trebuia să omoare ori pe toţi, fie băiat sau fată, ori numai pe fete. Explicaţii dă şi el şi alţi comentatori: Dacă nu vor fi bărbaţi, femeile se vor alătura bărbaţilor egipteni şi aşa vor continua generaţiile. În afară de asta faraonul vede numai în bărbaţi o ameninţare militară. Dacă înţelegea că femeile vor ocupa un loc atât de important în lupta contra acestui decret şi în eliberarea poporului evreu, nu dădea această poruncă, în acest fel.

Moaşele refuză să îplinească acest ordin, care este, în fond, un ordin criminal, contrar oricărei etici şi oricărei justiţii, ele hotărând, cu toate pericolele cărora li se expuneau, să îi lase pe noii născuţi în viaţă. Când faraonul le cheamă furios să dea explicaţii, ele îl mint: "Evreicele nu sunt ca egiptencele pentru că sunt viguroase, nasc înainte ca moaşa să ajungă la ele" (versetul 19).

Întrebarea care se pune; era justificat ca ele să mintă pentru un scop bun? şi care este atitudinea Toraei faţă de minciuni în general şi de "minciuni albe" în particular? Noi nu vom analiza de data asta această chestiune, ci vom afirma doar, în general, că Toraua respinge minciuna, dar „minciunile albe” sunt recunoscute ca legitime. Pe moaşele care l-au minţit pe faraon, Dumnezeu le-a răsplătit în egală măsură, מידה כנגד מידה dându-le case, famili şi copii care să le moştenească (versetul 21)..

Deci, povestea asta ne învaţă, că moaşele evreice curajoase, care n-au îndeplinit porunca faraonului minţindu-l, au dat dovadă de un autentic eroism, devenind coparticipante la salvarea poporului evreu, iar Hakadoş Baruch Hu le-a răsplătit cu generozitate.

**Pericopa Şmot - Fiica Faraonului Bat Par'o בת
פרעה [anul 5780]**

În această pericopă sunt câteva imagini de femei aproape necunoscute a căror nume nici măcar nu le cunoaștem. Tot așa aveți pe sit un articol despre eroismul moaștelor care l-au alăptat pe Moșe. De data aceasta vom învăța despre femeia care l-a salvat pe Moise din Nil și chiar i-a dat și numele de Moise.

Mai întâi să vedem ce învățăm din cele scrise în cartea Exod, iar după aceea vedem ce ne adaugă înțelepții și comentarii. În Tora ea apare o singură dată în Șmot/Exod cap.2, versete 5-10:

„Fiica lui Faraon **s-a coborât** să se scalde în leor (Nil) יאר, iar însoțitoarele ei umblau pe malul leorului (Nil) יאר. Ea **a văzut** coșul între trestii și **a trimis** slujnica să-l aducă. Când **l-a deschis, l-a văzut** pe copil; și, iată, un băiețel care plângea! Și **i s-a făcut milă** de el și **a spus**: Acesta e dintre copiii evreilor. Sora lui i-a spus fiicei lui Faraon: Să mă duc să-ți chem o femeie-doică dintre evreice ca să-ți alăpteze pe copil? Fiica lui Faraon **i-a răspuns**: Du-te! Și fata a mers și a chemat-o pe mama copilului. Fiica lui Faraon **i-a spus**: Ia acest copil și alăptează-mi-l, iar eu **îți voi da** simbric. Așa că femeia a luat copilul și l-a alăptat. Când copilul s-a făcut mare, l-a adus la fiica lui Faraon; și el i-a fost fiu. Și ea **i-a pus** numele Moise zicând: Fiindcă **l-am scos** din apă”.

Întâi să înțelegem logica numelui. Ca multe alte nume din Tanach, și acest nume este explicat sau mai bine zis „comentat” (un fel de midraș) printr-o așa numită etimologie populară. Verbul „l-am scos (din apă)” în text este *meșitihu* מִשִּׁיתֵהוּ, care provine din verbul *maša* מָשָׂה care sună foarte asemănător cu Moise. Forma gramaticală a numelui este de verb participiu activ. Explicația științifică este cu totul alta și anume este vorba de un nume egiptean care se găsește și în liste de demnitari a faraonului Ramses II.

Apariția fiicei lui Faraon este într-un fel uluitoare. Să nu uităm că tatăl ei îi subjugă, exploata și chinuia pe evrei. Fata se împotrivesc regulilor și legilor tatălui ei și nu este de acord cu ordinul lui de a omorî pe toți băieții evreilor. Ea îl salvează pe Moise din Nil și îl crește în ciuda faptei că el era evreu și tatăl ei interzise acest lucru. Ea îi dă numele de Moșe și îl crește ca fiul ei, un prinț egiptean, în casa tatălui ei. Mai este clar încă o caracteristică: ea era o femeie foarte activă și independentă, care se manifestă prin perseverență, voință fermă și corectitudine. În cele cinci versete citate mai sus, sunt șapte activități descrise prin multiple verbe, însemnate în culoarea albastră. O parte din aceste activități sunt hotărâri morale fundamentale.

Mai putem observa și o altă trăsătură importantă a Fiicei lui Faraon. Ea se manifestă ca o persoană miloasă chiar și față de un copil străin. Este ageră dându-și seama imediat că este vorba despre un copil evreu. Probabil și-a dat seama observând hainele copilului, dar mai posibil este că a observat circumcizia, *Brit Mila*. Compasiunea ei față de pruncul evreu este mai puternică decât poruncile tatălui ei, faraonul.

Fiindcă asta este tot ce avem scris despre *Bat Par'o*, înțelepții din scrierile noastre și cei din afara lor caută surse externe ex-biblice despre acest personaj extraordinar. În primul rând, Talmudul și Midrașul care la fiecare personaj fără nume caută care ar putea fi numele, o identifică cu o femeie, care a trăit mai târziu. Este vorba despre o persoană care apare în cartea Cronică 1 cap. 4, versetul 18 „Aceștia sunt fiii lui Bitia Bat Par'o (Fiica lui Faraon) בַּת־פָּרֹ'ה pe care a luat-o Mered”. În Talmud Bavli, tractatul Meghila fila 13 ea este identificată ca soția lui Calev Ben Iefune, Mered fiind identic lui Calev, pe care îl cunoaștem din povestea iscoadelor. Talmudul nu i-a în considerație diferența de aproximativ 60 de ani între Bat Par'o și Calev mai tânăr.

Despre originea numelui ei citim în Midraș Raba: „Hakadoș Baruch Hu l-a spus: Moșe nu a fost fiul tău, dar tu l-ai

numit fiul tău. Așa fac și eu: tu nu ești fiica mea, dar te voi numi fiica mea – bit/bat-ia”. Cu alte cuvinte, *bat* נב înseamnă fiică și *ia* ה-י este unul din numele Dumnezeului care este folosit ca un sufix la multe prenume ebraice. În midrașul Șmot Raba noi citim că Fiica lui Faraon și-a primit răsplata pentru favoarea, grația *hesed* חסד pe care a făcut-o prin faptul că din toate numele pe care Moise le avea, singurul nume pe care el îl are în toată Toraua este cel pe care i l-a dat Bitya Bat Par'o. Chiar și Domnul l-a chemat pe acest nume.

Ea apare și în documente externe de cărțile sacre evreiești. Apare în cea mai veche carte de istorie evreiască „Cartea Jubileelor” scrisă în al doilea secol î.e.n. și la Josephus Flavius sub numele de Thermouthis, transcrise Tharmuth și Thermutis. Este vorba despre zeița egipteană al fertilității care apărea în formă de șarpe.

Renomita scriitoare religioasă lochi Brandes, a publicat în anul 2010 un roman istoric-biblic numit Șeva Imahot – „Șapte Mame”. Una dintre cele șapte mame este Bat Par'o. Ea o compară cu Michal, fiica lui Șaul, care l-a salvat pe David din mâinile tatălui ei și cu Rahel și Lea care și-au părăsit tatăl lor când el nu și-a mai îndeplinit funcțiile de părinte.

[Ironia în această poveste este că tocmai Fiica lui Faraon, care a subjugat și a chinuit poporul evreu, a fost cea care l-a salvat, l-a crescut și chiar i-a dat și numele celui care va fi salvatorul poporului evreu din mâinile tatălui ei și va deveni liderul și legiuitorul în contestat al acestui popor.](#)

Pericopa Teṭave - Aaron și fii lui ca preoți (cohanim) - primul pas către separarea puterilor în stat [anul 5784]

Pericopa aceasta începe cu numirea lui Aaron și a fiilor lui ca preoți în Tabernacol și în felul acesta crearea unei „entități” israeliene noi: clasa preoților care slujesc în Templu. Vom analiza această nouă grupare socială și o vom compara cu alte autorități din Israel, de exemplu regalitatea, dreptul, legislația și profeția.

La început vom descrie pe scurt cultura politică a lumii antice față de cea a Israelului pe vremea aceea.

Orientul antic nu a cunoscut deloc concepția numită mai târziu „separația puterilor”. Din contră, era o centralizare uriașă de puteri în mâinile regelui, conducătorul suprem, care se bucura de o autoritate, de multe ori, absolută în chestiuni religioase și laice, judecată și legislație.

În legislația mesopotamică, regele însuși este sursa legii subliniind că el este legislatorul; regele babilonian Hammurabi (sec. 18 î.e.n.) numește legile lui „vorbele mele pe care le-am gravat pe mormântul meu”. Regele era și marele preot și capul puterii religioase.

În Mesopotamia, regii obișnuiau să se numească și preoți – *sangu* ... iar în toate epocile regele era în fruntea

instituției religioase; el se află între zei și popor; el reprezintă zii în fața poporului ... iar el este reprezentatul poporului în fața zeilor.

Este greu de conceput uriașa putere a regelui, care deținea toată autoritatea în stat: executivă, legislativă, judecătorească și religioasă. Principiul „o autoritate blochează o altă autoritate” nu era cunoscută nici măcar în democrația ateniană, în care după explicațiile specialiștilor nu cunoșteau „separarea puterilor în stat” în care constă una din temeliiile democrației moderne; poporul din Atena era suveranul unic care ține în mâinile sale toată autoritatea din stat. Poporul, prin adunările sale era atât autoritatea legislativă, cât și cea juridică și cea administrativă superioară.

Spre deosebire, Toraua și Tanachul sunt prima sursă politică, culturală și religioasă din lume în care este abordat într-un mod larg și curajos principiul politic și teologic al „separației puterilor”. Aceasta a fost definită în cercetare ca fiind un fenomen biblic unic de „balanță a puterilor” politice între poporul evreu și conducătorii săi. Într-adevăr, analiza tendințelor de separare a puterilor în Tanach dovedește că ea se evidențiază în diferite aspecte ale activității regilor: legislația – Domnul este legislatorul, iar regele este limitat prin legea la care el este supus; preoție – de multe ori regii au participat la evenimente religioase în Templu, însă ei nu erau preoți (cohanim) și mai ales nu marele preot; justiție – este adevărat că primii regi au judecat, însă pe lângă ei existau sisteme autonome de judecată (cum erau „bătrânii” în cazul „procesului lui Nevot/Nabot” (1Regi cap. 21), iar mai târziu regii au fost limitați în a judeca; profeție – această tendință de separare se concretizează și în lanțul de conflicte între regi și profeți. Conflictele au izbucnit din inițiativa profeților când conducerea nu s-a comportat drept, ca în cazul lui Samuel care s-a înfruntat cu Șaul (1Samuel cap. 13), Natan cu David (2Samuel cap.12), Eliyahu/Ilie cu Ahab, (1Regi cap.17), Eliyahu/Ilie cu Ahazyahu/Ahazia 2Regi cap.1), Ahia șilonitul cu Yeroboam Ben Nevat (1Regi cap.12), Isaia cu Hizkiya/Ezechia 2Regi cap.19) și alții.

Concluzia este că în Israelul biblic, spre deosebire de regimurile din Mesopotamia, Egipt și chiar și democrația ateniană, a existat un proces continuu de separare a puterilor, între rege pe de o parte și autoritățile legislative, judecătorești și preoțești pe de altă parte. Expimarea teoretică a acestei tendințe apare pentru prima oară în zicerile înțelepților mai noi, despre acel „bătrân” care i-a spus regelui Ianai/Jannaeus „coroana de rege ți-e prea mult, așa că lasă coroana de preot urmașilor lui Aaron” (Talmud, tractatul Kidușin 66:a).

Să ne întoarcem la pericopa noastră, în care Domnul îi poruncește lui Moise să înființeze instituția de preoți: „Iar tu, apropie-te de mine, din mijlocul copiilor lui Israel, pe fratele tău Aaron și pe fiii săi împreună cu el, pe Aaron și Nadav și Avihu, Elazar și Itamar, fiii lui Aaron, ca să-Mi slujească” (Exod 28:1). Putem sublinia că preoția nu i s-a dat lui Moise, care era până atunci pe post de conducător suprem, un fel de rege, ci fratelui său Aaron. Cu aceasta începe în poporul Israel pentru prima oară o împărțire a puterii între cea a guvernării și cea a preoției.

Există o teorie numită „trei coroane” care prezintă statul evreu bazat pe legământul între popor și Dumnezeu, care obligă împărțirea puterilor între diferitele organe ale statului și respinge un sistem de guvernare în care menține un singur grup sau o singură organizație toată autoritatea statului. Conform teoriei de „trei coroane”, fiecare din ele își trage autoritatea dintr-un legământ scris direct cu Domnul: revelația de pe muntele Sinai (Exod cap. 20) a pus baza „coroanei Toraei”; legământul cu Aaron (Numeri cap.25) a dat naștere „coroanei preoției”; legământul cu casa lui David (Psalmi cap. 89) a fortificat „coroana regalității”.

Puțină istorie

Acest principiu de separare a puterii a fost, din păcate, alterat de-a lungul istoriei ba de partea guvernantă, ba de partea preoțească.

În perioada primului Templu, această balanță s-a păstrat destul de bine până la regele Uziya/Ozia, care din trufie și prea multă putere s-a numit și mare preot, fapt care a adus asupra sa lepra și apoi sfârșitul (2Cronici cap.26).

În perioada celui de al doilea Templu n-a existat o balanță cât timp nu era un stat. Așa că problemele au început după ce Hașmonaimii care erau preoți au înființat un fel de stat și au devenit regi, păstrând și poziția de preoți. Acest fapt este criticat extrem de dur de înțelepții din Talmud. După căderea celui de al doilea Templu, tocmai

clasa conducătoare care nu avea un stat a rămas într-o formă diferită de președinte al unei comunități, pe când clasa preoțească s-a dizolvat, locul ei fiind ocupat de înțelepți. Ei au rămas în mod simbolic în ritualul de rugăciuni.

Noul stat Israel, s-a bazat din primul moment pe separarea totală a puterilor: guvernantă, legislativă și judecătorească pe de o parte și cea religioasă pe de altă parte.

M-a uimit citind în Wikipedia în limba română despre „separarea puterilor”. Acolo aceasta începe de la revoluția franceză de la sfârșitul sec. 18.
Cam lipsesc vreo trei mii de ani, nu credeți?

Pericopa Tețave - Altarul de aur - altarul de tămâie [anul 5780]

Una dintre piesele din interiorul Tabernacolului este un altar care nu este pentru jertfe ci are un alt scop. [El este numit altarul de aur sau altarul de tămâie:](#)

„Să faci un altar pentru arderea tămâiei; să-l faci din lemn de acacia, lung de un cot, lat tot de un cot, să fie pătrat și înalt de doi coți, iar coarnele să fie din el. Să-l fereci cu aur curat; partea de sus, pereții lui de jur împrejur și coarnele lui. Să-i faci margine de aur de jur împrejur” (Exod 30:1-3).

Porunca/mițva despre această piesă nu este dată cu celelalte unelte din pericopa Truma, ci se află aici, la sfârșitul pericopei Tețave, după descrierea construirii Tabernacolului și chiar și descriția hainelor Cohenului. Acest lucru este foarte ciudat și trebuie explicat. Acest altar este una dintre uneltele interioare ale Tabernacolului și ne așteptam să apară după sfeșnic - *menora*. Așa va apare la sfârșitul cărții Șmot/Exod unde el apare după *menora* (Exod 37:25; 40:26).

În Tora nu găsim temeieri pentru acțiunile care se făceau pe acest altar, după cum nu găsim nici pentru celelalte unelte, masa cu tacâmurile, sfeșnicele sau altarul pentru jertfe. Un lucru noi știm sigur și anume că ritualurile de ardere a tămâii se foloseau în lumea antică pentru a slujii pe diferiții dumnezei.

În două locuri din Tora se vorbește despre ritualul tămâii. Noi învățăm de aici despre rolul principal al acestui ritual făcut pe altarul de aur.

1. Locul altarului de aur era chiar în fața Sfântei Sfântelor: „Să-l pui în fața vălului care este peste Chivotul Mărturiei, în fața Acoperământului Împăcării care este peste mărturie, unde mă voi întâlni cu tine” (Exod 30:6).
2. Tămâia avea un rol de izbăvire în sărbătoarea de Iom Kipur: „Aron să facă împăcare pe coarnele lui (altarului) o dată pe an: să facă împăcare pe el din sângele jertfei pentru păcat spre împăcare, o dată pe an pentru generații; ea este Sfânta Sfântelor pentru Adonai” (Exod 30:10).

Despre munca marelui Cohen de Iom Kipur scrie: „Să facă împăcare pentru sine și pentru casa sa și pentru toată obștea lui Israel” (VaYikra/Levitic 16:17), iar Talmudul (Ioma 24:a) interpretează că marele impact pe această acțiune o are tămâia. Așadar, în fumegarea tămâii se află iertarea și împăcarea și chiar și dar „mireasmă plăcută lui Adonai” (Levitic 1:9). Întrebarea care se pune acum, care este principalul efect important care justifică aceste caracteristici importante ale tămâii?

Unul dintre răspunsuri l-a dat Rabi Yișmael după cum apare în Talmud, tractatul Ioma 24:a „Tămâia împacă de *lașon hara* לשון הרע (cuvânt rău, bârfă)”, un păcat foarte grav între oameni pe care o săvârșim noi toți. Tămâia este donată la fel ca ofranda prinos, și ea simbolizează caritate, *gmilut hasadim*, גמילות חסדים (caritate, grija față de săraci) așa cum a scris marele înțelept Națiv (sec. 19 Polonia): „Tămâia se află în Templu mai ales ca să aducă aminte lui Kadoș Baruch Hu la dreptul de caritate al poporului Israel”. Caritatea este comparată cu parfumul prin faptul că este plăcută și face bine oamenilor. După cum mirosul este simțul cel mai delicat și mai spiritual (Talmud, Brachot 88), așa și fapte morale sunt prinosul cel mai potrivit să-l jertfim pentru Dumnezeu.

Acum putem înțelege mai bine comentariul făcut de marele comentator Sforno (Italia sec. 15-16): „Toate celelalte piese din Tabernacol aveau scopul de a îndeplini „Voi locui în mijlocul lor”, iar jertfele și ele erau ca să coborâm apariția Șchina. Doar scopul acestui altar era să-l cinstim pe HAȘEM după apariția lui în lăcașul sfânt, ca El să primească munca poporului său prin jertfele de dimineață și după amiază”.

În concluzie, spre deosebire de celelalte activități din Tabernacol a căror scop era de a „coborî” *Șehina*, activitatea cu tămâia, mireasma plăcută, simbolizau caritatea, faptele morale ale poporului, care sunt jertfele adevărate și potrivite ca să fie aduse Domnului. Din cauza aceasta *mițva* (porunca) de construire a altarului de aur și munca cu tămâia vin în Tora după toate celelalte unelte.

Pericopa Tețave - Unde a dispărut (numele lui) Moșe Rabenu (Moise)? [anul 5779]

Oricine citește cu atenție pericopa Tețave observă că numele lui Moise nu este amintit. Asta este singura pericopă din cele trei Humaș (cărți) care cuprind viața lui Moise: Exod, Leviticus, Numeri, în care nu apare numele lui Moise. Ultimul Humaș, Deutoronom, este, în fond, un discurs al lui Moise, astfel încât numele lui nu apare în câteva pericope, de vreme ce el vorbește fără a se autoprezenta. Dacă facem o mică statistică vedem că numele lui este amintit în cele trei cărți cam de 600 de ori. Dacă luăm în considerație că este vorba de 31 de pericope, rezultă că numele lui este amintit aproximativ de 20 de ori în fiecare pericopă. Oare de ce s-a omis pronunțarea numelui din pericopa noastră, acesta neapărând nici măcar odată? Dacă ne închipuim cumva că acest fapt nu are legătură cu evenimentele din pericopă ne înșelăm amarnic. Toată pericopa consistă din porunci pe care le primește Moșe și cu toate acestea Toraua se străduiește să evite pronunțarea numelui lui. Se vorbește despre el, fără ca numele să-i fie menționat.

Primul verset al pericopei începe cu: "Și tu să poruncești fiilor lui Israel să-ți aducă pentru luminător untdelemn curat de măslină bătute" (Exod 27:20). Și asta, mai ales fiindcă aceeași poruncă se repetă identic în Leviticul24:2: "Și Domnul a vorbit lui Moșe zicând: Poruncește fiilor lui Israel să-ți aducă untdelemn curat de măslină bătute". Diferența dintre cele două fraze este aceea că, în prima, verbul este la viitor, cu pronumele personal „tu” înainte, **VeAta** ואתה, iar în al doilea este expresia obișnuită în Tora la modul imperativ, **Ṭav** תב. În primul verset, în loc de nume este folosit prenumele personal „tu”, pe când în a doua apare, ca de obicei, numele lui.

Și tot ca de obicei, există multe comentarii și explicații ale înțelepților de-a lungul anilor. Vă vom prezenta aici câteva din cele mai cunoscute:

1. Marele comentator Baal HaTurim (Yaakov Ben Așer, Germania, sec.13-14) spune: "Nu l-a amintit pe Moise în pericopa noastră fiindcă a spus :„Șterge-mă, te rog, din cartea pe care ai scris-o!" (Exod 32:32). Blestemul unui înțelept, chiar dacă este condiționat, se împlinește". Baal HaTurim ne explică aici că atunci când Moise a coborât de pe munte și a văzut vițelul de aur pe care-l făcuseră Bnei Israel, i-a mustrat cu asprime pe artizanii vițelului de aur și s-a urcat pe munte înapoi, să-l ceară Lui Kadoș Baruch Hu să ierte poporul. El a adăugat că, dacă nu îi va ierta, mai bine să-l pedepsească și pe el, ștergându-l din cartea Lui. **Înțelepții ne învață că, deși un lider trebuie să-și asume responsabilitatea pentru faptele poporului pe care îl conduce, în nici un caz nu are voie să se expună pe el însuși blestemului, fiindcă acest blestem îl va ajunge în orice caz.** Cererea lui Moise de a fi șters din cartea Domnului în condițiile în care poporul evreu nu va fi iertat, devine pedeapsa hotărâtă de Dumnezeu pentru solicitarea lui Moise, care se îndeplinește în orice caz, fie că va fi iertat fie că nu. Asta se petrece aici, în pericopa Tețave, în care, după cele scrise în cartea de Zohar, cap. Șir Hașirim (Cântarea Cântărilor) se arată că i s-a șters numele lui Moise tocmai din pericopa asta unde se cuvenea să apară numele lui în fiecare verset și în fiecare mițva, adică să nu se repete așa de mult.

Dispariția numelui lui Moise din această pericopă are legătură cu un principiu de halacha care spune să te reții și să

nu vorbești prea mult. Opinia evreiască este să ne strunim bine cuvintele care ne ies din gură, fiindcă în caz contrar ele pot avea consecințe nefaste. Vorba este o putere spirituală adâncă care vine direct din suflet și rămâne în spațiu să-și facă efectul. În cartea Zohar, pericopa Pinhas scrie: "Un înger îndrumător se află în fața oricărui om și, din momentul în care el se înjură pe sine ... el (îngerul) îl urmărește și îi împlinește blestemul, și asta este ce a spus David: Voi pune frâu gurii mele, în timp ce este cel rău în fața mea (Psalmi 39:1)". Marea problemă cu acest comentariu este că Moise va spune blestemul numai în pericopa următoare. Chiar dacă mergem după metoda lui Rași că evenimentele din pericopa următoare, Ki Tisa, s-au petrecut înainte de Truma și Tețave, blestemul trebuia să se îndeplinească încă în pericopa Truma și nu aici.

2. În câteva Midrașim avem o altă explicație. chehuna, adică postul de mare cohen (preot) i se cuvenea lui Moise. Tocmai în pericopa noastră această funcție i s-a transmis fratelui său, Aaron, Din cauză că în această pericopă este vorba despre numirea lui Aharon ca mare cohen (preot) și despre hainele speciale a Cohanimilor, Moise prin modestia lui excepțională, s-a dat la o parte, ca să lase toată scena și gloria fratelui său mai mare, Aaron.

Aici descoperim o pagină deosebită a relațiilor între cei doi frați, Moise și Aaron. Aaron era fratele mai mare și când Dumnezeu l-a descoperit lui Moise în rug și i-a poruncit să plece în Egipt, el l-a spus că are un frate mai mare și nu se simte comod să nu-l ia în seamă. Domnul l-a răspuns într-un mod extraordinar: "Aaron Levitul, fratele tău ... îți iese în întâmpinare și când te va vedea se va bucura în inima lui" (Exod 4:14). De aici vedem că Aharon avea un caracter deosebit, el era bucuros de prezența persoanei care se afla în fața lui. El este în stare să treacă peste sentimentele personale și să se identifice cu persoana care se află în față. Așa că, în pericopa noastră, Domnul și Moise l-au răsplătit, oferindu-i toată cinstirea care i se cuvenea.

3. Poate cea mai cunoscută explicație, care se află în mai multe surse, este faptul că pericopa Tețave se citește în mare parte a anilor simpli (nu Bisecți) de Zain 7 Adar, ziua morții lui Moșe Rabenu (nu anul acesta care este un an bisect). Explicația simplă este că absența numelui lui Moșe este o aluzie la ziua morții lui, de 7 Adar. Tradiția este că ziua aceasta este și ziua nașterii lui, fiind născut și murind fix în aceeași zi, la vârsta de 120 de ani (un articol detaliat veți putea citi de 7 Adar Șeni, al doilea, peste cam o lună). Și aici, referitor la ziua nașterii, sunt înțelepți care găsesc o aluzie prin începutul pericopei "Ve Ata tețave", Și tu vei porunci. Tu, adică Moise și asta este și numele pericopei în unele dintre edițiile de Tora și nu numai "Tețave".

După cum putem vedea, chiar dacă numele lui Moise nu apare în această pericopă, ilustrul personaj este prezent în fiecare verset. Mi se pare adecvat să privim ca pe o concluzie ansamblul în care se petrece această pericopă. Moise primește această sarcină, de a transmite poporului poruncile, adică de a-l învăța Toraua, imediat după primirea planului Mișkanului (Tabenacolului) în Șmot/Exod cap. 25-26. Imediat după aceea i se spune "Ve Ata tețave", ceea ce înseamnă că după construirea Mișkanului, el, Moise va fi centrul de referință și sursa de autoritate pentru popor în general și pentru fiecare grup în particular: "Și tu, apropie la tine pe Aaron, fratele tău, și pe fii săi cu el, dintre Bnei Israel, ca să-mi fie mie Cohanim (preoți)" (Șmot/Exod 28:1); "Și tu să vorbești tuturor celor isusiți, pe care i-am umplut de sufletul înțelepciunii și al priceperii" (Exod 28:3). [Aici avem dezvăluirea că Moise este deținătorul unui spirit superior, care se transmite atât Cohanimilor, cât și fiilor cu inimă înțeleaptă.](#)

Pericopa Tețave - Veșminte în general și mai ales veșmintele Preotului (Cohen) [anul 5785]

Ca să putem explica noima îmbrăcăminte speciale a Preotului, trebuie să vedem care sunt rolurile hainelor în general.

Omul nu a venit pe lume îmbrăcat. Hainele i s-au dat după ce Adam și Hava (Eva) au păcătuit. Acest păcat le-a pricinuit o senzație de rușine care a dus la apariția sentimentului de rușine a goliciunii, iar ea la rândul ei a dus la apariția vestimentației. Ea mai are câteva meniri despre care vom vorbi în continuare.

1. În primul rând, evitarea rușinii și acoperirea organelor pe care specia umană dorește să fie acoperite.

În Tanach și în halacha găsim rădăcini la această chestiune, în afara celei amintite mai sus despre Adam și Hava. Astfel citim despre Noah (Noe) care când s-a îmbătat s-a descoperit goliciunea; frații lui Iosef l-au dezbrăcat și l-au rușinat înainte de a-l vinde. Mortul are un statut special, deoarece tot corpul trebuie acoperit. Noi mai citim despre o persoană care l-a acoperit pe Amașa după ce acesta a murit (2Samuel 20:12).

2. Haina are și o sarcină funcțională de a încălzi corpul omului în fața frigului, a vântului și a precipitațiilor. Toraua face o similitudine între haină și mâncare, după cum a spus Iacov: „Și-mi va da pâine să mănânc și haine să mă îmbrac” (Geneza 28:20).

Regele David a avut o problemă serioasă la bătrânețe: hainele nu-l mai încălzeau (1Regi 1:1). Înțelepții și Rași (Franța, sec. 11) spun că aceasta era o pedeapsă fiindcă a sfidat veșmintele.

3. Veșmintele pot simboliza și doliu și dezastru. Precum omul poate fi remarcat prin lipsa necesarului, așa veșmintele pot fi remarcate prin ruptura lor. O haină ruptă nu-l onorează pe cel care o poartă.

În Tanach sunt foarte multe exemple: Iacov și-a sfâșiat hainele când credea că Iosef a fost omorât (Geneza 37:34) – de aici provine ruperea hainelor ca simbol al doliului; Ruben și-a sfâșiat hainele când și-a dat seama că nu a reușit să-l salveze pe Iosef (Geneza 37:29); Iosua și Caleb și-au sfâșiat hainele când au auzit defăimările colegilor lor la drum în Canaan (Numeri 14:6); Iosua și-a sfâșiat hainele când a auzit despre înfrângerea la Ai (Iosua 7:6); Tamar și-a sfâșiat haina după cea ce i-a făcut Amnon (2Samuel 13:19). Mulți dintre regii lui Iuda începând cu David și-au sfâșiat hainele în momente de primejdie pentru cei apropiați sau pentru regat.

4. Vestimentația are și un rol pozitiv de a slăvi o persoană. Hainele diferă în cea ce privește materialul din care sunt cusute și prin culoarea lor. Noi întâlnim deja la Iosef că Iacov i-a făcut o tunică specială „dungată” ca să-l cinstească, care mai târziu aparținea fetelor fecioare ale regilor (2Samuel 13:18).

În Talmud, Rabi Iohanah spune „Haina face (cinstește) omul” (tractatul Șabat 113:a).

Haina se folosește și ca un simbol al statutului unui om sau grup: regele are o coroană pe cap, Preotul (Cohen) are

opt haine de glorie; Tamar a îmbrăcat haine de văduvă (Geneza 38:20); mireasa poartă o haină specială.

Există o diferență între veșmintele de Șabat și cele de alte zile, fiindcă trebuie să cinștim Șabatul și cu haine speciale, care diferă de cele de celelalte zile. Sunt și porunci (mișvot) și interdicții legate de veșminte, cum sunt mișvat țîțit și interdicția de amestec de fibre și lână.

Hainele regilor și a Preoților (Cohen)

Este important în ce momente aceștia îmbracă haine speciale, când nu le îmbracă sau când le sfășie.

Profetul Zaharia face o aluzie la aceasta, la începutul celui de al doilea Templu: „Și [EI] mi l-a arătat pe Marele Preot loșua stând înaintea unui înger înaintea Domnului, și pe Satan stând în dreapta lui, ca să-l acuze ... Iar loșua era îmbrăcat cu haine murdare și stătea înaintea îngerului. Și [îngerul] a răspuns și a spus celor care stăteau înaintea lui, spunând, îndepărtați hainele murdare de pe el! Și i-a spus, uite, am îndepărtat păcatul tău de asupra ta și te-am îmbrăcat cu haine curate. Apoi am spus, să i se pună un turban curat pe cap, și ei i-au pus un turban curat pe cap și l-au îmbrăcat cu [alte] haine, iar ingerul Domnului stătea [acolo]” (Zaharia 3: 1-5).

Profetul se folosește de un cuvânt neobișnuit pentru „murdar” care poate fi tradus „plin de excremente”. De aceea înțelepții și comentatorii se referă la el. Rași, în numele înțelepților, spune că aceste haine înseamnă o pedeapsă fiindcă fiii lui s-au căsătorit cu femei străine, adică neevreice, interzis complet Preoților, iar schimbarea lor în haine frumoase simbolizează corectarea păcatului. Radak (Franța sec.12) citează aceste cazuri din cartea „Ezra”.

Cât despre veșmintele regelui, exemplul următor va dovedi o sfășiere care simbolizează distrugerea unui imperiu: „Pe când Samuel se întorcea să plece, Saul l-a apucat de poala tunicii fără mâneci și ea s-a rupt. Atunci Samuel i-a zis, astăzi Domnul a rupt regatul Israelului de la tine și îl va da unui semen al tău care este mai bun decât tine” (1Samuel 15:27-28).

Veșmintele Preotului (Cohen)

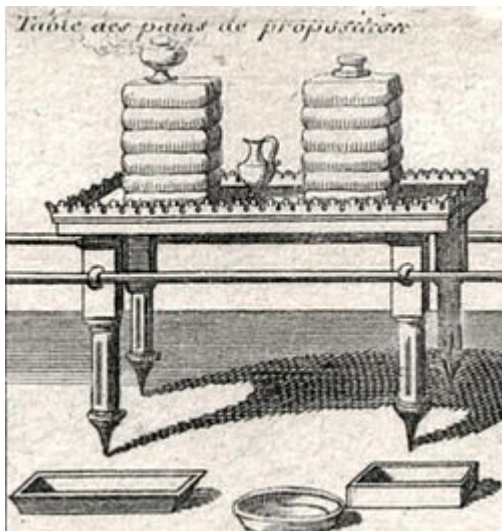
Despre aceste haine Toraua ne spune că ele sunt „pentru slavă și pentru splendoare” (Exodul 28:2).

Ramban (Spania sec. 13) explică: „Aceasta înseamnă ca să fie nobil și splendid prin hainele lui după cum scrie „somptuos ca un mire” (Isaia 61:10). Asemenea veșminte îmbrăcau odinioară regii”.

Iată, despre Templu, adică Casa Sfântă, profetul spune „Casa noastră de sfințenie și de glorie” (Isaia 464:11), adică „sfințenia” este cinștea, iar „gloria” este gloria Israelului, după cum scrie „este sanctuarul unui rege și templul unui regat” (Amos 7:13)”.

Pericopa Truma - Pâinea Înfățișării (feței) - Lehem Hapanim לחם הפנים [anul 5780]

„Și să pui pe masă Pâinea Înfațișării înaintea mea necurmat” (Exod 25:30).

Acest episod al mesei și al pâinii este foarte neclar și obscur. Chiar și Rambam (Maimonides) remarcă asta: „Necesitatea altarului cu toate piesele este clară. Dar scopul mesei și pe ea pâinea necurmată nu-mi sunt clare deloc și n-am găsit până acum la ce să le asociez (More Nevuchim 3:45).

Iată câteva aspecte ale acestei probleme.

Conținutul termenului „Pâinea Înfațișării”

După cum am spus, înțelepților le este foarte greu să înțeleagă esența numelui de pâine. Vom prezenta aici trei din multiplele interpretări:

1. După forma ei, asta după Talmud, tractatul Menahot 84:b, forma pâinii era o cutie pătrată fără acoperirea de sus și două părți laterale opuse, iar cele două părți laterale exterioare rămase sunt „fața, înfațișarea” ei.
2. După locația ei, asta după Targum Ionatan, care traduce în aramaică „pâine interioară”, adică pâinea dinăuntru. Întrucât în limba ebraică cuvântul „înăuntru” este *bifnim*, acest cuvânt fără prepoziția *bi* este fix cuvântul *panim*, adică „înăuntru în Templu”.
3. După rolul ei - ea este întotdeauna „înaintea lui Adonai”, înăuntru în Templu.

Specificele pâinii

Pâinea Înfațișării are patru caracteristici:

1. Pâinea Înfațișării este o parte din masă și existența continuă a ei pe masă este esența acestei mițva (porunci):

„Și pe masa înfațișării să pună o învelitoare albastră și să pună pe ea farfuriile și ceștile și castroanele și urcioarele pentru turnat și pâinea veșnică să fie pe ea (Numeri 4:7).

De aici se înțelege că și în timpul mersului, când se dezassemblează Tabernacolul, Pâinea Înfațișării rămâne pe masă.

2. Aranjarea Pâinii Înfațișării se făcea de Șabat:

„Șabat de Șabat să-l orânduiască în fața Domnului veșnic de la Bnei (fiii) lui Israel ca legământ veșnic” (Levitic 24:8).

3. Felul pregătirii pâinii:

„Și să iei făină aleasă și să coci din ea doisprezece colaci *halot* חלות, două zecimi să fie fiecare colac *hala*. Și să-i

pui în două grămăjoare, câte șase pe masa cea pură în fața lui Adonai. Și la fiecare grămăjoară să pui tămâie curată și ea va face pâinea pomenire, jertfă mistuită-în-foc pentru Dumnezeu” (Levitic 24:5-7).

Înțelepții ne învață că pregătirea Pâinii Înfățișării nu era deloc o treabă ușoară. În Talmud, tractatul Ioma 38:a ni se povestește că cine pregăteau această pâine și știau să o facă erau familia Garmu. Aici trebuie să explicăm că ei erau una din cele 15 familii de Levi care erau responsabili la funcționarea Templului. Ei aparțineau familiei Kehati care este amintită în această funcție în Cronicile 1 9:32. Aici în Talmud ne este povestit că ei erau specialiștii în prepararea Pâinii Înfățișării, dar nu voiau să învețe pe nimeni. Nu este clar de ce se încăpățâneau să nu dezvăluie secretul. Probabil nu era o problemă de bani, ci de secret profesional. Înțelepții au înțeles probabil că ei vor să păstreze monopolul. Și așa au încercat să „spargă” acest monopol. Au comandat această pâine de la brutarii din Alexandria. Acest mare oraș era „capitala” pâinii, un fel de Franța de astăzi unde erau cei mai buni bucătari. Talmudul ne povestește că ei au eșuat și avem aici o descriere detaliată a etapelor muncii lor în care au greșit în fiecare dintre ele. Ca pâinea să fie acceptată, ei le-au pus două condiții : prima, ca ea să iasă întregă din tava de copt; a doua, pâinea să rămână proaspătă nouă zile. După multe încercări, au reușit la prima condiție, însă pâinea a rămas proaspătă doar trei zile. Când în sfârșit au reușit să găsească formula ca pâinea să-și păstreze prospețimea nouă zile, ea nu a ieșit întregă. Cu alte cuvinte, nu au reușit să îndeplinească ambele condiții.

4. Mâncatul pâinii:

„Și va fi pentru Aharon și pentru fiii lui să o mănânce într-un loc sfânt, căci e sfântul sfințel pentru el, dintre jertfele mistuite-de-foc ale Domnului, lege veșnică” (Levitic 24:9). Cu alte cuvinte Cohanimii care termină tura în Templu și cei din tura următoare o vor mânca.

Temeiul ritualului

Aranjatul unei mese fără să fie folosite tacâmurile și lăsarea Pâinii Înfățișării acolo toată săptămâna fără nici un ritual pun multe întrebări. Poate că aranjatul Pâinii Înfățișării este paralel cu aranjatul jertfelor? Însă atunci se pune întrebarea de ce Pâinea Înfățișării nu se arde cum se ard jertfele? Comentatorii moderni din secolul 20, cum este Cassuto cred, că aranjatul mesei și Pâinea Înfățișării vin ca să sublinieze diferența între ritualurile poporului Israel și cele din popoarele din împrejurimi. Acest lucru iese în evidență și din povestea tratamentului special pe care l-a dat regele babilonian Evil Merodach regelui lehoiachin după cum este scris în 2Regi, 25:27-30: „A fost în anul al treizeci și șaptelea al deportării lui Ioiachin, împăratul lui Iehuda, în a douăsprezecea lună, la douăzeci și șapte ale lunii, Evil Merodach, regele Babilonului, în anul în care a început să împărățească, a scos din închisoare capul lui Iehoiachin, regele lui Iehuda. Și i-a vorbit cu bunăvoință și a pus scaunul lui deasupra scaunului regilor care erau cu el în Babilon. Și i-a schimbat hainele de închisoare și a mâncat pâine de vecie în fața lui, în toate zilele vieții lui. Și masa (hrana) lui pe vecie îi era dată de către rege în fiecare zi în toate zilele vieții lui”. Statutul special pe care a primit-o Iehoiachin i s-a conferit în primul rând prin autorizația dată de Evil Merodach să mănânce pâine, un lucru care era o parte dintr-un ritual babilonian ținut atât la curte cât și în templele lor.

Ca să sintetizăm, masa și Pâinea Înfățișării reprezintă relațiile speciale între un om și Hakadoș Baruch Hu, care au o semnificație aparte de relații reciproce prin organizarea unei mese între Domnul și om ca simbol de respect reciproc, după cum se înțelege din celebrul Psalm 23:5:

„Tu îmi întinzi o masă înaintea vrăjmașilor mei, mi-ai uns capul cu untdelemn, paharul meu este plin de dă pe deasupra”

Pericopa Truma - Ce sunt heruvimii? [anul 5785]

În pericopa noastră scrie că în sfânta sfintelor, în inima activității religioase evreiești, se află doi heruvimi: „Să faci doi heruvimi din aur – bătuți cu ciocanul să-i faci – la cele două capete ale capacului. Să faci un heruvim la un capăt și un [alt] heruvim la celălalt capăt; ca parte din capac să faci heruvimii, la cele două capete ale sale. Și să fie heruvimii cu aripile întinse în sus, acoperind cu aripile lor capacul, iar fețele lor să fie întoarse unul spre celălalt; înspre capac să fie fețele heruvimilor” (Exodul 25:18-20).

Locul din care Domnul vorbește cu Moise și îi transmite poruncile (mițvot) este „dintre cei doi heruvimi”: „Și Mă voi face cunoscut ție, acolo, și voi vorbi cu tine de deasupra capacului, dintre cei doi heruvim care sunt deasupra chivotului Mărturiei, tot ceea ce îți voi porunci pentru copiii lui Israel” (Exodul 25:22).

Și în sfânta sfintelor din templul din Ierusalim erau doi heruvimi, însă ei difereau de cei din tabernacol prin mărimea lor, prin forma lor cât și prin materialul din care erau făcuți: „În încăperea din spate a făcut doi heruvimi din lemn de pin, fiecare cu înălțimea de zece coți. O aripă a heruvimului avea cinci coți, iar cealaltă aripă cinci coți. De la vârful unei aripi până la vârful celeilalte aripi erau zece coți. Al doilea heruvim avea tot zece coți. Cei doi heruvimi aveau aceeași mărime și aceeași formă. Înălțimea unui heruvim era de zece coți și tot așa a celuilalt heruvim. Și a pus heruvimii în încăperea interioară. Aripile heruvimilor erau întinse, astfel că aripa unui heruvim atingea un perete și aripa celuilalt heruvim atingea celălalt perete, iar celelalte aripi ale lor erau întinse spre mijlocul încăperii, o aripă atingând-o pe cealaltă. Și a îmbrăcat heruvimii în aur (1Regi 6:23-28).

Așadar, întrebarea din titlu este importantă pentru înțelegerea credințelor și cugetelor din Tanach.

Din citire atentă a acestor versete și din altele din Tanach, noi învățăm doar că ele erau creaturi cu față și aripi.

Nu există tradiții vechi despre esența heruvimilor. Traducerile antice în frunte cu cea greacă „Septuaginta”, transliterează pur și simplu cuvântul ebraic *k/heruv* כְּרֻב. Cuvântul român „heruvim” provine din forma grecească, fiind copiată deoarece e folosit și ca termenul de „arhanghel” al bisericii ortodoxe. În engleză a intrat forma ebraică „cherub”. Primul care îl traduce este înțeleptul evreu Filon din Alexandria din sec. 1 e.n. ca „cunoștință și știință mare”. El a analizat cuvântul *cheruv* ca *hacher rav*, adică „cunoștință mare”. Iosefus Flavius pe de altă parte spune că „forma lor nu seamănă cu nicio altă viețuitoare” și „că nimeni nu-și poate închipui care era forma lor”.

Însă există multiple interpretări evreiești, din care vom aminti câteva:

1. Primul care a propus o soluție a fost înțeleptul din Talmud, amora, Rabi Abahu din Cezarea (jurul anului 300 e.n.). El crede că cuvântul provine din cel aramaic *ke-ravia*, care înseamnă „ca un copil” și susține că acest cuvânt înseamnă „copil cu aripi”. În Talmud apar mai mulți înțelepți care îl contrazic. O mare problemă este că nicăieri în arta din orientul antic nu există așa ceva. Doar în cea greco-romană există copii cu aripi sub forma lui Eros, Cupidon și alții. Aceasta poate explica legătura erotică a heruvimilor pe care o fac unii înțelepți din Talmud.

2. După „Midraș HaGadol”, un midraș târziu din evul mediu, forma heruvimilor este a unor oameni cu aripi. Nu este vorba despre copii, ci probabil despre adolescenți. Și marii comentatori Ralbag și Rașbam aveau păreri asemănătoare.
3. Menahem Ben Saruk și Even Ezra propun că heruvimii ar fi diferite viețuitoare. Alții propun păsări sau păsări cu cap de om. Alții propun că ar fi boi.
4. Propuneri ale unor cercetători creștini. Orientalistul german August Dillmann (1823-1894) a propus forma heruvimilor ca fiind de grifoni – lei cu aripi cu cap de vultur. Majoritatea cercetătorilor astăzi merg în urma a doi mari cercetători biblici – William Albright și Roland de Vaux și propun că ar fi sfincși cu aripi, adică lei cu aripi și capete de oameni.

Însă cercetători israelieni nu acceptă aceste propuneri (boi, grifoni, sfincși) din cauză că heruvimii trebuie să fie verticali și nu pot fi patrupezi. Dacă erau așa, nici nu puteau sta la marginea capacului ci dea lungul capacului. Mai putem adăuga că probabil aripile le erau întinse în față, o poziție extrem de ciudată pentru un patrupe. Sunt cercetători care spun că faptul că sunt menționate lățimea și înălțimea, dar nu și lungimea, ne arată că erau pe vertical. Și mai sunt încă propuneri și îndoieli.

Astfel, „candidații” ar fi viețuitoare cu aripi în poziție verticală, care se găsesc mult în arta orientală antică. Viețuitoare potrivite ar fi: păsările, scarabeii, oamenii cu aripi și șerpii cu aripi. Cel mai plauzibil ar fi oameni cu aripi, după cum propun unii comentatori. Această idee poate fi dovedită prin câteva argumente. În primul rând, numai la oameni, dacă stau în picioare dreupți, pot fi mai înalți decât celelalte animale propuse, iar aripile lor pot fi lungi „cât” înălțimea lor. Cu toate acestea vor arăta respectabili și nu respingători.

Într-adevăr, oameni „vii” au măsura brațelor egală cu înălțimea lor. Aceasta este dovedit în desenul notoriu al lui Leonardo da Vinci „Omul Vitruvian”. Dacă ar fi vorba despre aripi deasupra mâinilor, ele trebuiau să fie de lungimea mâinilor și nu cum apare adeseori în arta orientală antică: aripile aparând mai lungi decât mâinile.

Pericopa Truma - Despre precizie, desăvârșire și bună voință [anul 5784]

Pericopa Truma conține dispoziții pentru construirea Tabernacolului provizoriu pentru perioada marșului în deșert, iar în viitor, după stabilirea în țară pentru Templul care va fi construit de regele Solomon în Ierusalim. În Tabernacol, ca și în viitorul Templu, erau mobilier și unelte pe care le foloseau preoții (cohanim) la munca lor: Arca mărturiei care era în partea interioară și ascunsă a Tabernacolului (Exod 25:10), în care se aflau cele două table

ale legământului pe care le-a primit Moise pe muntele Sinai (25:16), un altar mic pentru arderea tămâii care răspânda mireasmă plăcută în spațiul Tabernacolului (30:1-6); mai era notoriul lampadar care este gravat pe Poarta Titus din Roma și pe care preoții aprindeau în fiecare zi șapte lumânări (25:31-40), o masă pe care se va afla „pâinea înfățișării” pe care o mâncau preoții de Șabat (25:23-28); în curtea Tabernacolului se aflau marele altar pe care se aduceau jertfele (27:1-8) și un lighean în care preoții își spălau mâinile și picioarele înainte de începerea slujbei din Tabernacol (30:17-18).

Domnul a dat instrucțiuni precise cum să fie construite aceste componente și chiar Tabernacolul însuși. Aceste instrucțiuni se referă la materialele din care sunt făcute Tabernacolul și uneltele din el și la măsura exactă la care trebuie făcute. De exemplu, măsurile arcului două ama și jumătate pe o ama și jumătate, iar înălțimea era de o ama și jumătate (o ama sunt echivalente cu aproximativ 45 cm) (25:10); măsurile mesei erau de o ama și jumătate pe o ama, iar înălțimea de ama și jumătate (25:23); Tabernacolul însuși era construit cu precizie din scânduri de lemn în lărgime de o ama și jumătate și înălțimea de zece amot (26:16).

Aceste măsuri exacte sunt citate cu precizie în Talmud unde au iscat o divergență interesantă între înțelepți în legătură cu problema numită acolo dacă „se poate diminua” אפשר לצמצם sau nu se poate, adică dacă aceste lucruri pot fi făcute cu această exactitate sau într-un timp atât de precis? Aceasta dispută este mai ales una de realitate, însă ea poate avea consecințe legale (de halacha) serioase. Talmudul încearcă să dovedească exactitatea afirmației „se poate diminua”, adică este în capacitatea omului să facă lucruri exacte. Dacă Domnul a poruncit construirea Tabernacolului și a uneltelor care se află în interior cu măsuri precise, este previzibil ca omul să-le producă într-un mod precis. Această prevedere este posibilă doar dacă avem dovadă că este în putința vreunui să facă lucruri precise, în acest caz măsurile precise „se pot diminua”.

La această dovadă Talmudul ripostează în tractatul Bechorot 17:a spunând că în acest caz nu aceasta este situația. Dacă Domnul a poruncit „să faci” אשע, omul trebuie să facă tot ce îi este posibil ca să reușească. Însă dacă nu cumva a reușit să facă lucrurile cu toată precizia anticipată, munca aceasta va fi pe placul Domnului Dumnezeu.

Din această constatare noi învățăm două principii extrem de importante pentru fiecare dintre noi. Primul: Dumnezeu nu se așteaptă ca omul să facă lucruri care nu sunt în competența lui. Dacă există o poruncă – mițva sau interdicere – pentru oameni, aceasta înseamnă că este în cadrul posibilităților unei persoane de a le executa. În cazuri excepționale în care într-adevăr persoana nu poate îndeplini mițvaua (porunca), el este considerat *anus* אנוס „constrâns”. Există o regulă talmudică scrisă în aramaică care spune că Dumnezeu scutește persoana care este „constrânsă”, adică pe bune nu poate executa o poruncă. Bineînțeles că nu este vorba despre o autorizare desăvârșită. Orice persoană trebuie să cugete bine capacitatea lui, să se sfătuiască și să caute soluții.

Să vedem un exemplu simplu: postul. La evrei, postul este exclusiv postul denumit „negru”, adică nu se bea și nu se mănâncă nimic. Doar timpul diferă: este unul lung, de 24-25 de ore și sunt altele mai scurte: de la răsărit până la apus. Unele categorii de oameni sunt excluși de la postire: femeii însărcinate, femeii care alăptează și unii bolnavi. Însă și aceștia trebuie să încerce să postească cât pot, ori cât li se dă voie. Bolnavi cronici vor posti după recomandarea medicului: ori deloc, ori puțin, ori de obicei „în rate” *leşiurîn* לשיעורין, adică câte puțin dar mai des; bineînțeles că-și vor lua medicamentele ca în fiecare zi. Acestora se adaugă și copiii sub vârsta de 13 ani și soldații în război. Copiii care se apropie de vârsta majorării (12-13 ani) pot posti cam o jumătate de zi.

Al doilea principiu reiese din primul și este la fel de important ca și primul: dacă halachaua ne acordă un ordin exact pentru a efectua ceva și am încercat să-l efectuăm, dar am reușit doar într-un mod parțial – chiar și în acest caz faptele noastre sunt dorite de Dumnezeu. În iudaism nu există speranță ca omul să facă treaba întotdeauna la perfecție. Voința și efortul sunt cele mai importante. Dacă cineva se străduiește să facă cea ce este corect, lucrul acesta este apreciat chiar dacă rezultatele sunt parțiale. Aceasta datorită unei reguli talmudice, iarăși în aramaică, care spune că Domnul dorește inima omului, voința și devotamentul de a sacrifica și a face eforturi. Și rezultate parțiale contează când ele sunt bazate pe bună voința omului de a face ceea ce este bine.

Pericopa Truma - Schițele Mișkanului (Tabernacolului) [anul 5779]

Pericopa Truma este prima dintre cele patru pericope a căror temă este construirea Mișkanului. Putem vorbi despre ele împreună, ca un ansamblu unitar, interesându-ne mai ales de diferențele dintre porunca și indicațiile privind modul cum trebuie construit și realizarea construcției însăși. Putem vorbi și despre fiecare pericopă separat. Noi vom combina cele două variante.

Dacă privim desfășurarea lucrărilor, putem vedea o continuitate între planificare și construcție, lucru previzibil la un astfel de proiect. Întâi ne este descris ce vor să se facă (pericopele Truma și Tețave), după aceea ce facem (VeYakhel), iar la sfârșit ce s-a făcut (Pikudei). Una dintre probleme este de ce era nevoie de atâtea repetiții (între Truma-Tețave și VeYakhel sunt multe repetiții)?

Ceea ce ne lipsește în toată Tora, dar mai ales aici sunt desenele. Toraua este o carte alcătuită exclusiv din text scris și, din păcate, nu avem desene. Dați-vă seama cât ne-ar fi putut ajuta un desen sau o poză cu barca lui Noah de exemplu, sau o descriere a evenimentului de pe Muntele Sinai și, poate mai mult de atât, niște schițe ale uneltelor Mișkanului. Este adevărat că sunt descrieri amănunțite, dar se pare că ele nu sunt de ajuns. Și este și important să ținem minte că sunt și termeni pe care noi nu îi înțelegem. De exemplu *heruvimii*, din ebraica *cheruvim* כרובים, care apar în mișkan de trei ori: primul pe capacul care acoperea Aron Hakodeș (dulapul sfânt) Exod 25:18, al doilea pe cortul mișkanului (26:1), iar al treilea pe perdea (26:31). Și în Templu (Regi1) apar de nenumărate ori. Noi cunoaștem acestea din tablouri și desene, dar adevărul este că nu la fel percep și comentatorii. Astfel, Rași, în urma midrașului, ne spune cum trebuiau să fie o parte din uneltele pe care se aflau, fie desenate, fie țesute, dar nu brodate pe perdea, ca să fie dintr-o singură bucată.

Dacă ne uităm bine pe text, putem înțelege că Moise a primit niște planuri: "Potrivit cu tot ce îți arăt, modelul cortului și modelul tuturor uneltelor lui, așa să faceți" (Exod 25:9). Hakadoș Baruch Hu i-a arătat lui Moșe schițele și el le-a transmis constructorilor pe teren. Comentatorii se întreabă dacă Moise a văzut toate schițele sau numai o parte din ele. Asta din cauză că verbul *ra'a* ראה (vede) apare numai la două unelte. Prima este în *menora* מנורה (sfeșnic): "Și vezi să faci potrivit cu modelul lor, care ți s-a arătat pe munte" (25:40). La fel și altarul din aramă מזבח הנחושת: "Să-l faci din scânduri, gol pe dinăuntru, cum ți s-a arătat pe munte, așa să-l faci" (27:8). Este adevărat că aceste unelte sunt mai complicate decât celelalte și conțin componente care nu erau în celelalte. Sfeșnicul trebuie să fie din aceeași bucată, o tehnică foarte grea, cu multe elemente: brațe care ies din sfeșnic, cupe, gămlioane și flori. Rași ne spune că lui Moise i-a fost greu să înțeleagă descrierea sfeșnicului, iar Hakadoș

Baruch Hu i-a arătat un plan. La altar problemele au apărut din cauza mărimii lui, dar și a numărului și complexității uneltelor care îl însoțeau, dar Rași nu repetă aici comentariul lui de mai înainte.

Dacă citim din nou versetul 25:9 de la începutul pericopei fără comentarii, pșat פּשט, adică simpla lectură a textului, putem deduce că Moise a văzut toate planurile. Marele comentator Baal HaTurim (Yaakov Ben Asher, Germania-Spania sec.13-14), leagă cuvintele "așa să faceți" cu povestea lui Gid'on unde se spune clar: "Și le-a zis, Vedeți la mine și așa să faceți, și iată că eu voi veni pe marginea taberei, iar cum voi face eu așa să faceți și voi" (Judecători 7:17). Din cauză că aici este folosită aceeași expresie, este clar că Moise a văzut toate schițele. Însă vederea asta nu este de ajuns. Mai este nevoie de ceva despre care citim în pericopa Tețave, când a fost nevoie să aleagă oamenii care să lucreze la acest proiect după două criterii: "Și tu să vorbești tuturor celor cu inimă înțeleaptă, pe care i-am umplut cu spirit de înțelepciune ca să facă veșmintele lui Aaron pentru a-l consacra, ca să-mi facă slujba de preot" (Exod 28:3). Înțelepciunea trebuie să fie unul dintre atributele sale interioare, iar o asemenea persoană trebuie să mai primească și spiritul Domnului ca să poată vedea exact cum trebuie să arate uneltele și veșmintele. În pericopa Ki Tisa, Domnul îl alege pe Bețalel בצלאל să fie șeful principal pe construcția Mișkanului. Deja din numele lui, care înseamnă Bețel בצל în umbra Domnului האל האל, **înțelegem că el a interiorizat spiritul sfânt a Domnului**, care îi permite să știe cum trebuie să arate uneltele, și care posedă inteligența și competențele tehnice necesare implementării tuturor ordinilor.

În Talmud și Midrașim avem mai multe detalii. În tractatul Midot avem descrierea exactă a Mișkanului. Mișkanul (Tabernacolul) era o construcție cu caracter temporar până la ridicarea Templului. Din cauza asta acest așezământ tranzitoriu nu apare în tractatul însuși, ci într-o Braita ברייתא (un paragraf exterior - vezi Termeni) care este numită "Braita construcției Mișkanului". ברייתא דמלאכת המשכן. Această braită conține 14 capitole foarte scurte (1-2 pagini), fiecare dedicat descrierii unui anumit element component sau a fiecărei unelte folosite. De exemplu primul capitol vorbește de scânduri, al doilea despre cort, al optulea despre masă, al nouălea descrie sfeșnicul. Braita aceasta se rezumă doar la Mișkan (Tabernacol) și foarte puțin la Templul construit de Șlomo sau la cel construit de Bnei Gola (diaspora), adică al doilea Templu. Rași ne spune că braita a fost compusă de Tanaim (Înțelepții din Ereț Israel din secolele 1-2 e.n.). A fost publicată prima oară la Veneția în anul 1602 și, după aproape o sută de ani, la Hamburg.

Pericopa VaEra - Bastonul lui Aaron [anul 5780]

În pericopa noastră este povestită o întâmplare extraordinară, care arată de parcă ar fi un spectacol de magicieni.

Când Moise și Aaron vin la Faraon să-i ceară să-i elibereze pe evrei, Faraonul le cere un semn că sunt serioși. Și atunci „Și și-a aruncat Aaron bastonul în fața Faraonului și s-a prefăcut în crocodile”. (Exodul 7:10), a aruncat bastonul înaintea lui Faraon și a slujitorilor săi și s-a transformat în crocodil. Faraonul nu s-a mirat și i-a chemat pe vrăjitorii lui – Hartumim – și ei au reușit să facă același lucru. Atunci s-a produs marea surpriză: bastonul lui Aharon a înghițit celelalte bastoane:

"Și și-a aruncat fiecare bastonul și s-au prefăcut în crocodili și le-a înghițit bastonul lui Aaron bastoanele". (Exodul 7:12).

Surpriza aceasta ne-ar putea face să credem că crocodilul lui Aaron a înghițit celelalte bastoane. Aici Rași ne învață că nu a fost așa: "După ce a redevenit baston le-a înghițit pe toate". El ne învață că crocodilul lui Aharon le-a înghițit pe celelalte după ce a redevenit baston.

Întrebarea este dacă și celelalte au apucat să redevină bastoane sau le-a înghițit ca crocodili. Aici comentatorii mai recentți sunt împărțiți: unii cred că s-au întors să fie bastoane, alții că nu au mai apucat. Există și unii care spun că acest fapt nu este important și din cauza asta Rași îl ignoră pur și simplu – iar întrucât oricum minunea s-a produs acesta este singurul lucru important.

Sunt mai sunt multe lucruri interesante legate de bastoane. Midraș Tanhuma ne povestește că, cu toate că bastonul lui Aharon le-a înghițit pe celelate, acesta nu s-a "îngrășat" așa cum te-ai fi așteptat după o „masă” atât de copioasă. Și faptul că bastonul care a fost aruncat în fața Faraonului a fost bastonul lui Aaron și nu bastonul lui Moise este comentat. Astfel, în cartea Zohar este scris că bastonul lui Moise era sfânt în mod special și de aceea este numit "*bastonul lui Dumnezeu*" (Exodul 4:20), deci nu putea în nici un caz să fie folosit ca să înghită bastoane egiptene considerate a fi „impure”.

Un alt lucru foarte interesant este că nu ambele bastoane s-au transformat în același animal. Bastonul lui Moise s-a transformat lângă Hasne, tufa care ardea, în șarpe – nahaș, în timp ce bastonul lui Aharon s-a transformat în Tanin, care este ori crocodil ori o altă reptilă mare. Interesant este și faptul că toți pictorii din Renaștere, în rândul cărora episodul cu bastonul lui Aaron era foarte popular, în toate picturile lor, bastoanele se transformă în șerpi. Așa găsim și în interpretarea lui Rași.

Pericopa VaEra - Ce au băut egiptenii în zilele plăgii de sânge? [anul 5784]

Prima din cele zece plăgi aduse de Dumnezeu pe egipteni a fost cea de sânge. Întâi ea este descrisă pe scurt, când

Domnul l-a trimis pe Moise (Moșe) să avertizeze Faraonul (Exod 7:17-18). După ce Faraonul a refuzat să trimită evreii, Moise a primit porunca să-i spună lui Aaron (Aharon) să efectueze prima plagă, ea este descrisă în amănunte: „ Domnul i-a spus lui Moise: Spune-i lui Aaron, i-ați toiagul și întinde-ți mâna peste apele Egiptului, peste râurile lor și peste canalele lor și peste iazurilor lor și peste toate adunările lor de ape – și ele vor deveni sânge. Și va fi sânge în toată țara Egiptului, chiar și în [vase de] lemn și piatră ... și toată apa care era în Nil s-a preschimbat în sânge. Peștele care era în Nil a murit și Nilul s-a uscat, iar egiptenii nu au putut să bea apă din Nil și sângele a fost în toată țara Egiptului ... Iar toți egiptenii au săpat în jurul Nilului după apă de băut, căci nu puteau să bea din apele Nilului. Și s-au împlinit șapte zile după ce Domnul lovise Nilul” (Exod 7: 19-25).

Întrebarea inevitabilă care se ivește în acest caz este ce au băut egiptenii în aceste zile? După textul biblic pare că această plagă ar fi durat șapte zile. Dacă într-adevăr așa a fost, se accentuează problema cum au supraviețuit egiptenii în aceste zile fără apă.? E adevărat că în atenționare s-a spus apele Nilului, însă în porunca pe care a primit-o Aaron „întinde-ți mâna peste apele Egiptului, peste râurile lor și peste canalele lor și peste iazurilor lor și peste toate adunările lor de ape – și ele vor deveni sânge. Și va fi sânge în toată țara Egiptului, chiar și în [vase de] lemn și piatră ... și toată apa care era în Nil s-a preschimbat în sânge”. De aici reiese că toată apa Egiptului s-a transformat în sânge. Așa au înțeles și înțelepții din Talmud aceste versete, adică este vorba de toată apa Egiptului, inclusiv rezervele oamenilor în case. Atunci, ce oare au băut egiptenii?

Înțelepții care au semnalat această problemă, ei și urmașii lor de-a lungul anilor, au propus câteva soluții. Noi vom prezenta aici patru din aceste propuneri.

1. **Apă sărată.** Din interpretarea înțelepților reiese că plaga de sânge nu i-a lovit pe evrei. Ei aveau rezerve de apă în gospodăria și puteau bea chiar și din Nil. Această afirmație se bazează pe următorul dicton din Mișna, tractatul Avot 5:4 (numit și Pirkei Avot): „Zece minuni au fost făcute pentru strămoșii noștri în Egipt”. Rambam explică aceste zece minuni „ele sunt salvarea evreilor de la cele zece plăgi, căci fiecare plagă era vizată doar peste egipteni, fără [să atingă] Israelul”. Mulți alții comentează la fel. Diferite midrașim adaugă că din același izvor, egiptenii căpătau sânge, iar evreii – apă.

În câteva midrașim avem descrieri realiste ale situației: „Egipteanul vedea bidoane pline de apă în mâinile evreilor și le spunea, te rog dă-mi și mie să beau puțin. Le lua în mână și apa se făcea sânge. Alții propuneau să bea din același pahar. Apa de acolo se împărțea în două: jumătate – partea evreului era apă, iar jumătatea egipteanului era sânge, după cum este scris „Că a prefăcut în sânge canalele Nilului lor și că n-au putut să bea din râurile lor” (Psalmi 78:44). Apa aceasta pe care ei o vedeau în mâinile evreilor era apă „vie” (proaspătă, potabilă) din care ei nu puteau să bea. De aceea, ei beau apă sărată (Hamidraș Hagadol, Margaliot, p.118).

Aceeași explicație că egiptenii au fost nevoiți să bea apă sărată care nu este potabilă aduce și marele înțelept Rasag (Rabi Saadia Gaon, Irak-Egipt, sec. 9-10). El adaugă și un argument textual-lingvistic. În limba ebraică există o formă de legătură între două substantive, un fel de genitiv. La această formă există pentru „apă” două cuvinte. Una care vine direct de la *mayim* מַיִם, forma *mey* מַי, iar a doua *meimei* מַיִמַּי. Rasag ne învață că oriunde apare forma de *meymey* este vorba de apă potabilă, iar unde apare *mey* este apă care nu este de băut (în traduceri bune *meymey* apare la plural „ape”, iar *mey* la singular, „apă”). În text apare că plaga de sânge a lovit doar „apele Egiptului”, adică doar apa potabilă. Așa că egiptenii puteau să bea apă sărată, care nu este potabilă și care nu s-a transformat în sânge. Egiptenii puteau să o bea.

2. **Apă cumpărată de la evrei.** Spre deosebire de ideea precedentă, sunt midrașim care prezintă o altă teorie. În midraș Tanhuma, VaEra și în altele apare ideea următoare: „Rabi Avon Halevi a spus: De la plaga de sânge evreii s-au îmbogățit. Cum? Erau un egiptean și un evreu vecini și bidonul era plin cu apă. Egipteanul mergea să-și umple găleata, dar apa care ieșea se prefăcea în sânge. Venea evreul și bea apă tot de acolo. Egipteanul îi spunea, dă-mi puțin din apa ta să beau, evreul îi dădea, iar ea se făcea sânge. Atunci îi spunea, hai să bem amândoi din găleată deodată. Evreul bea apă, iar egipteanul sânge. Doar când egipteanul cumpăra apă de la evreu, putea s-o bea. Așa că evreii s-au îmbogățit”.

După Rabi Avon Halevi, apa pe care au cumpărat-o egiptenii de la evrei a rămas apă și astfel au putut ei să bea

apă potabilă, pură toată perioada plăgii după ce au plătit pentru ea.

- 3. Numai apele vizibile ale Nilului s-au transformat în sânge.** Unii înțelepți susțin că plaga de sânge n-a lovit toate apele Egiptului, ci doar în apele vizibile. În midrașul Șmot Raba 9:11 citim: „Toți egiptenii au săpat în jurul Nilului – Rabi Iehuda spune, doar în Nil au fost lovite, iar Rabi Nehemia spune: atât cele de deasupra cât și cele de dedesubt au fost lovite. El întreabă, de ce scrie că egiptenii au săpat? Rabi Nehemia i-a spus: deoarece egiptenii au observat că doar apa care a fost vizibilă lui Moise și Aaron se transformă în sânge, ei au săpat să scoată apă pe care ei nu o văzuseră”.

Aici avem o dispută între cei doi înțelepți de înțelegerea frazei „Toți egiptenii au săpat în jurul Nilului după apă de băut”. După Rabi Nehemia ei au săpat, dar nu au găsit fiindcă toate apele Egiptului s-au transformat în sânge - atât cele de deasupra cât și cele de dedesubt. Toate săpăturile au fost bineînțeles pe degeaba. Scriptura descrie aici acestea ca săpături inutile.

Rabi Iehuda însă crede că egiptenii au găsit apă potabilă în jurul Nilului și aceasta este semnificația „doar în Nil au fost lovite”. Cu alte cuvinte, doar apele vizibile ale Nilului au fost lovite, iar în cele ascunse sub pământ egiptenii au găsit apă. De aici, înțelepții mai târzii au dedus că nu numai sub pământ erau ape curate, ci și în bidoanele lor au rămas ape curate.

- 4. Plaga de sânge a ținut timp scurt.** Rabi Iosef Behor Șor, un înțelept din Franța, sec. 12 scrie că el crede că apa s-a transformat în sânge doar o singură dată. De îndată ce sângele s-a coagulat, toți peștii din Nil au murit. După aceea apele au revenit, însă egiptenii nu au putut să bea apă nu din cauză că era sânge, ci apa care s-a reîntors era împuțită și acoperită toată cu pești morți.

Rabi Șor ne mai spune că așa putem înțelege mai bine versetul „Dar magii Egiptului au făcut aidoma cu incantațiile lor” (Exod 7:22). Întrebarea este, de unde aveau magii apă ca să facă această demonstrație, dacă toată apa se transformase în sânge? Putem explica mai bine, dacă arătăm că în Nil s-au întors din nou apele care erau sânge. Cu alte cuvinte, egiptenii aveau apă de băut, doar nu întotdeauna din același izvor.

Pericopa VaEra - Cultura Egiptului [anul 5785]

Conflictul între Israel și Egipt nu se limitează doar la problema sclaviei. Tanachul accentuează disputa la o luptă ideologică: cine este autoritatea supremă în lume, omul sau Dumnezeu? Societatea de sclavi s-a format de la percepția dură că sclavul aparține cuiva care este mai puternic decât el. Astfel, a ajuns cel care a fost luat prizonier în război, a fost vândut fiindcă a rămas dator sau aparține unei minorități cucerită de o majoritate. În toate cazurile, sclavia este considerat legală.

Spre deosebire, Moise prezintă o cu totul altă concepție. Oamenii au fost creați după chipul Domnului și nimeni nu are permisiunea să se impună asupra semenului său. Creatorul omului este conducătorul și nu așa cum cred egiptenii că ar fi omul. Cultura egipteană s-a lăudat cu marile lor realizări tehnologice. Printre altele ei au

interceptat apă din marele fluviu Nil și așa au irigat câmpiile uscate ale Egiptului. Nu plouă aproape tot anul, însă țăranul nu avea nevoie de această apă. În Egipt nu exista secetă, nici foamete sau sete, în afară de foamea din vremea lui Iosef. Țăranul se bazează doar pe puterea mâinilor sale. Noi învățăm acestea din vorbele profetului Ezechiel din haftarau acestei săptămâni: „Iată-Mă, Eu sunt împotriva ta, Faraon, rege al Egiptului, mare monstru marin care se cuibărește în râurile tale, cel care a spus, al meu este râul și eu m-am creat” (Ezechiel 29:3). Marele comentator Radak (Franța-Provence, sec.13) spune: „Al meu este râul – cel care îmi dă să beau mie și țării mele, săturați suntem aproape tot anul, nu avem nevoie de ploii și nici să mergem în alte țări pentru recoltă. Eu am făcut ca marele râu să irige țara mea”.

Acest elogiu ignoră faptul că și sursele Nilului au nevoie de aprovizionare cu ploii, cu toate că ele se află foarte departe. Dacă nu erau ploile abundente din centrul Africii, era lipsă de apă în Nil. Și acest aspect apare în profetia lui Ezechiel: „Și țara Egiptului va fi pustietate și ruină și ei vor ști că Eu sunt Domnul, din pricină că a spus, râul este al meu și eu l-am creat” (Ezechiel 29:9).

Sucot în cartea lui Zaharia

Trebuie să explicăm păcatul grav de care acuză profetul Zaharia, mai ales Egiptul: „Aceasta va fi pedeapsa pentru păcatul Egiptului și pentru păcatul tuturor națiunilor care nu vor urca să țină Sărbătoarea Colibelor” (Zaharia 14:19). Profetul cere tuturor națiunilor și mai ales Egiptului „ ... se vor urca an de an ca să se plece înaintea Regelui, Domnului armatelor și să țină Sărbătoarea Colibelor” (Zaharia 14:16). El chiar îi și amenință prin sancțiuni grave: „Dacă familia Egiptului nu va urca și nu va intra în oraș, ea nu va avea ploaie” (Zaharia 14:18).

Cerința de la națiuni (neevrei) să vină să sărbătorească Sucotul pare ciudată, deoarece ea este o sărbătoare israeliană: „ ... că în colibe i-am făcut să locuiască pe copiii lui Israel când i-am scos din țara Egiptului” (Levitic 23:43). De ce națiunile care n-au ieșit din Egipt și nu au locuit în colibe sunt chemați la o sărbătoare care nici nu-i a lor? Și mai ales să fie pedepsiți crunt.

Zaharia vorbește despre o perioadă viitoare în care națiunile vor sărbători Sucotul ca o sărbătoare universală, fiindcă necesitatea pentru apă este comună tuturor, fără care nu există viață. Sucotul reprezintă sfârșitul sezonului agricol al anului trecut și începutul noului sezon al noului an. Aceasta este sărbătoarea în care țăranul privește cerurile și se roagă la ploaie pentru anul viitor.

Națiunile au nevoie și ele de asemenea de ploii. De aceea trebuie să se alătore evreilor în rugăciunea către Domnul ca anul care vine să fie abundentă în ploii. Chiar și egiptenii care nu se simt amenințați de lipsa ploilor, ar trebui să se alătore: „Dacă familia Egiptului nu va urca și nu va intra în oraș, ea nu va avea [ploaie]” (Zaharia 14:18).

Acesta este miezul problemei: Egiptul nu vede ca noi dependența de Dumnezeu. Adorarea tehnologiei umane le orbește ochii. Omul poate asigura toate necesitățile, inclusiv apa fără să apeleze la Dumnezeu. Pe de altă parte, ieșirea din confortul casei în colibe eliberează omul de la gândirea blocată și îi dă să înțeleagă că cineva este deasupra tuturor.

Adevărul este pe pământul patriei

Spre deosebire de erezia egiptenilor, israelienilor li se cere credință în Domnul Dumnezeu. De aceea El ne-a dat o țară care nu are fluvii, iar ploile sunt numărate – totul după dorința Domnului: „Căci țara pe care vii să o iei în stăpânire nu este precum țara Egiptului din care ați ieșit, unde însămânțai sămânța ta și o udai cu piciorul, ca pe o grădină de zarzavat. Ci țara în care treceți să o luați în stăpânire este o țară cu munți și văi, care din ploaia cerurilor se adaptă, o țară în care Domnul, Dumnezeul tău, o veghează, neconținut sunt ochii Domnului, Dumnezeului tău asupra ei” (Deuteronom 11:10-12).

Țara Israelului nu este ca Egiptul – aici dependența de Domnul este directă. Aici este necesară o credință de cel mai înalt nivel „Stai pe pământ și paște credința” (Psalmi 37:3).

Pericopa VaYakhel - Arta în Tanach și în iudaism [anul 5785]

În pericopa aceasta se pune un accent pe descrierea artei legată de tabernacol și ea este ridicată la un grad de meserie sfântă și inteligență divină. Doi artiști au condus construirea tabernacolului: Bețaleel, fiul lui Uri, fiul lui Hur din tribul lui Iuda (Exodul 35:30) și asistentul lui, Oholiab, fiul lui Ahisamac, din tribul lui Dan (Exodul 35:34). Pe ambii Domnul i-a umplut „în înțelepciune, în pricepere și în cunoștință ... să țeasă artistic, să lucreze în aur, argint și aramă ... să facă orice meșteșug” (Exodul 35:31-33). Ei au avut parte și de calitatea de a instrui și a îndruma alți artiști, care se ocupau împreună cu ei de ridicarea tabernacolului: „Și abilitatea de a învăța pe alții a pus-o în inima lui ... l-a umplut de înțelepciunea inimii ... să știe să facă orice muncă a lucrării Sanctuarului” (Exodul 35:34; 36:1).

Pare a fi vorba despre înțelepciune umană: înțelepciune, pricepere și cunoștință. Însă marea noutate a acestei pericope este că arta lucrării Sanctuarului se bazează pe o inspirație divină, pe duhul sfânt: „l-a umplut cu duh dumnezeiesc” (Exodul 35: 31); „Bețaleel va face – și Oholiab și oricine cu inimă înțeleaptă pe care Domnul l-a înzestrat cu înțelepciune și pricepere să știe să facă orice muncă a lucrării Sanctuarului – tot ce poruncise Domnul” (Exodul 36:1); „orice om cu inima înțeleaptă în a cărui inimă Domnul dăduse înțelepciune” (Exodul 36:2). Arta nu este o adăugare umană la lucrarea dumnezeiască a tabernacolului, ci este o parte integrală din „munca sfântă”. Sfintele trebuie să fie la cel mai înalt nivel artistic și doar așa vor putea servi ca domiciliu al divinității.

Într-adevăr, Toraua alocă patru pericope pentru o descriere complexă a construcției tabernacolului. Ea evidențiază nu numai îndeplinirea precisă a poruncii Domnului, ci și frumusețea și splendoarea. Acesta este valabil pentru toate colțurile Sanctuarului, însă iese în evidență mai ales la construirea *menoraei* (sfeșnic): „Trei cupe sub forma florii de migdal pe un braț, o îmbinare și o floare; și trei cupe sub forma florii de migdal pe un [alt] braț. O îmbinare și o floare” (Exodul 37:19). La fel și veșmintele preoților, mai ales ale marelui preot (cohen) sunt descrise ca veșminte cusute cu mare artă și aduc îmbrăcămintei „slavă și splendoare” (Exodul 28:40).

În haftaraua din această săptămână este descrisă construirea Templului în zilele lui Solomon. Acesta, și el, a fost făcut cu înțelepciune la un nivel artistic extrem de înalt. Arta Templului a fost condusă de Hiram din Tir (1Regi 7:13). Și el s-a umplut de duhul dumnezeiesc: „El era făuritor în aramă, era plin de înțelepciune, talent și cunoaștere în întocmirea oricărei lucrări” (1Regi 7:14).

Cu toate că arta se bucură în Tanach de o apreciere considerabilă și este considerată ca aparținând lumii sfinte și nu ca o opunere la ea, în tradiția înțelepților arta a fost abordată ca o noțiune de care ar fi bine să ne îndepărtăm, ba chiar s-o detestăm. Pricina este statutul artei în lumea romano-helenistă ca o parte importantă a cultului idolatriei și a mitologiei care era o parte din el. De asemenea pictura și sculptura în această lume erau pline de mituri păgâne. Din această cauză poporul evreu s-a îndepărtat de la artă. De aceea, designul în sinagogile antice din perioada celui de al doilea Templu este simplu și elementar, fără niciun gram de lux.

Poporul evreu a menținut această percepție și în evul mediu. Sinagogile au continuat să fie simple, pe când

bisericile și catedralele erau de un lux exuberant.

Prima personalitate care a încercat să se întoarcă la abordarea biblică a fost marele înțelept HaRav Kuk (1865-1935, Marele Rabin Așkenaz din Ereț Israel). În cărțile sale, el sprijină cu entuziasm toate formele de artă, văzând în ea o cale importantă pentru expresia sufletului omului. Arta ne îngăduie nu numai să ne exprimăm sufletul, ci ea ne admite „să ne atașăm de Domnul care se dezvăluie în lume în toată grandoarea sa”. Dimensiunea estetică are nu numai o valoare umană, ci și o valoare religioasă superioară.

Rabinul Kuk nu era numai un filosof, ci era mai ales un *posek* פוסק (un înțelept care se ocupă de halacha) foarte important. El trebuia să se confrunte cu o poruncă de felul: „Să nu îți faci chip cioplit și nici vreo înfățișare” (Exodul 20:4). În anul 1906 s-a înființat la Ierusalim școala de arte „Bețalel” (funcționează și astăzi) de către sculptorul renumit Boris Șatz. În urma opunerii vehemente ale elementelor religioase din oraș, el a apelat la marele Rabin pentru susținere. Rabinul Kuk a fost entuziasmat și i-a încurajat să înființeze școala la Ierusalim. El a stabilit că nu este nicio ciocnire între arta în toate formele ei și sfințenia Ierusalimului. El mărturisește că evreii aveau de-a lungul secolelor o atitudine de reținere de la artă, însă aceasta s-a ivit ca o opoziție la păgânism și mai târziu la creștinism. Interzicerea de mai de sus trebuie înțeleasă în același context. În Sanctuar și Templu, nu numai că arta nu a fost interzisă, ci ea alcătuiește o parte semnificativă a spațiului sfânt și adaugă mai multă sfințenie Ierusalimului.

Rabinul Kuk mai adaugă, că în zilele noastre, când păgânismul a dispărut aproape complet, a venit vremea să ne întoarcem la valorice biblice ale artei. Într-o epistolă trimisă la institutul Bețalel, el acordă consimțământul deplin atât ideologic cât și religios pentru activitate artistică cu condiția să fie în armonie cu valorile religioase, morale și sociale și să nu conțină elemente păgâne sau creștine. Rabinul Kuk continuă politica de receptivitate față de artă ieșind în apărarea tradiției de adăugare de desene în cărțile de rugăciuni ca și în spațiul unor sinagogi, acceptându-le ca „un obicei antic care este admis deja de pe vremuri”.

Pericopa VaYakhel - Avantajul „oglinzilor mulțimilor” și ce putem învăța din ele [anul 5784]

„A făcut ligheanul din aramă și soclul său din aramă, din oglinzile mulțimilor [de femei] care se adunau la intrarea în Cortul Întâlnirii” (Exod 38:8).

Rași explică despre „oglinzile mulțimilor” în acest verset: „Fetele lui Israel țineau în mâinile lor oglinzi în care se priveau când se dichiseau, chiar și pe acestea ele nu au ezitat să le aducă ca donație la construirea Tabernacolului. Lui Moise i se făcuse lehamite de la aceste oglinzi fiindcă ele conțineau „viciul rău al omului”; Domnul i-a spus,

acceptă-le, pentru că ele îmi sunt foarte dragi, fiindcă prin intermediul lor femeile au constituit în Egipt multe grupări. Când bărbații lor erau trudiți cu munca silită, ele le aduceau mâncare și băutură, apoi le dădeau să mănânce și luau oglinzile în mână văzându-se fiecare cu soțul ei în oglindă și încurajându-i spunând, eu sunt mai frumoasă decât ea, așa provocând bărbații lor să le dorească, rămânând grele și născând, după cum scrie „Sub măr ți-am stârnit dorința” (Cântarea Cântărilor 8:5). Aceasta este semnificația „oglinzilor mulțimilor, să facem ligheanul din ele”, să fie armonie între soț și soție, să stropească cu apa din ele ca să stingă gelozia soțului ascunsă de el”.

Marele comentator Even Ezra (Spania, sec. 12) vorbește și el despre marele avantaj al acestor oglinzi; „Iar pricina „mulțimilor” vine de la faptul că obiceiul femeilor este de a se înfrumuseța ca să se privească în fiecare dimineață și să vadă fața lor în oglindă ca să-și aranjeze coafura. Acestea sunt amintite de profetul Isaia, obiceiul evreilor fiind ca acela al musulmanilor și până astăzi. În Israel erau femei care slujeau Domnul, care s-au îndepărtat de viciile acestei lumi, și-au donat oglinzile deoarece numai era nevoie să se împodobească. Ele veneau în fiecare zi la intrarea în Cortul Întâlnirii ca să se roage și să asculte despre mișvot. Acestea sunt „mulțimile” de la poarta Tabernacolului, fiindcă erau mulți”.

Învățătura acestor mari înțelepți din Evul Mediu este o morală foarte importantă fiilor și fiicelor lui Israel.

Însă mai este un aspect al acestei chestiuni. După alte comentarii, Moise a susținut că deoarece ligheanul a fost conceput pentru scopuri de sfințenie și purificare, preotul sfințindu-și mâinile și picioarele în lighean, iar de acum înainte va veni preotul și va privi în oglindă și cine știe, își va pune gânduri rele. Domnul i-a răspuns lui Moise, că deoarece donația evreilor a fost pentru scopuri bune, iar după Even Ezra femeile au renunțat la plăcerile acestei lumi, nu ai pentru ce să ai temeri și eu îți promit că ei nu se vor răzgândi.

Cu toate acestea, trebuie să ne întrebăm, cum se folosesc de oglinzi pentru lighean, când în halacha s-a stabilit că „oricare haină care este folosită de o persoană oarecare nu poate fi folosită în sfințenie”. În „Șulhan Aruch”, vol. Orah Haiim, 153 scrie: „Nu se cumpără haine care au fost folosite de o persoană oarecare ca obiect sfânt”. De exemplu, dacă cineva are un covor pe care l-a folosit deja acasă și vrea să-l aducă la sinagogă – este interzis. El poate să cumpere un covor nou care a fost cusut pentru sinagogi.

Rambam merge și mai departe: chiar dacă a cumpărat o haină nouă care a fost cusută pentru un om oarecare – este interzis. Este permis doar haine și covoare preparate special pentru folosul sinagogii. Însă marele înțelept Maghen Avraham (Polonia, sec. 17) spune că dacă haina a fost cusută din nou și i s-a schimbat forma, ea poate fi întrebuințată. Așa se explică și chestiunea noastră din pericopă. Adăugarea oglinzilor la lighean le-a schimbat forma făcând ceva nou, care a făcut posibil acest uz al lighenelor. Cu alte cuvinte, din cauză că au topit acele oglinzi și le-au transformat în lighene schimbând astfel forma lor. Așa este și cu jertfele. Omul dă la Templu un bivou sau o oaie, iar ele sunt acceptate cu toate că au fost folosite la treburi de zi cu zi. Cauza este că din momentul în care ele sunt jertfite, se schimbă forma și situația lor. Așa a fost permis ca ele să devină ofrande.

De aici noi învățăm că nu trebuie de dat la sinagogă nimic care a fost făcut sau folosit zilnic decât dacă are un avantaj special sau a fost transformat.

[O observație despre rugăciunea de Șaharit \(dimineață\)](#)

„Dar ei au continuat să aducă daruri de bunăvoie, în fiecare dimineață devreme” (Exod 36:3)

Acest verset spune că se sculau dimineața din timp și aduceau darul la Tabernacol foarte devreme. De aici o aluzie la cei care cred să se scoale de Șabat târziu. Însă atât de Șabat cât și de restul zilelor săptămânii, rugăciunea trebuie făcută dimineața devreme.

Sunt unii care obișnuiesc să mănânce ceva înainte de rugăciune. Este interzis acest lucru; este voie doar la bolnavi și la unii care nu se pot abține deloc. Este voie doar de băut apă. În Șulchan Aruch, vol. Orah Haiim 99 scrie: „Să nu se mănânce și să nu se bea în afară de apă înaintea rugăciunii atât în timpul săptămânii cât și de Șabat și sărbătoare. Se mănâncă și se bea doar pentru însănătoșire”. Dacă se mănâncă înaintea rugăciunii, trebuie făcut și

kiduș. Când mănâncă după rugăciune, trebuie din nou făcut kiduș ca nu cumva să se ivească dubii în inima cuiva.

Așadar, fiecare dintre noi să treacă peste greutățile trezirii și să meargă în zori, odată cu răsăritul, la rugăciune. După ce se va obișnui, nu va mai dori să meargă la rugăciune mai târziu.

Când ne aflăm într-o sinagogă, care este o „casă a adunării” - *bet kneset* בית כנסת, trebuie să fim conștienți că este un locaș care conține sfințenie și ca atare să ne comportăm ca într-un asemenea locaș. Dacă nu știm cum să ne gestionăm, să ne documentăm și să învățăm cum să fim demni când ne rugăm la Domnul Dumnezeu.

Articolul acesta ca și altele sunt inspirate din lecțiile marelui rabin, fost prim-rabin al Israelului, Mordechai Eliyahu.

Pericopa VaYakhel - Contribuția femeilor la construcția Mișkanului (Tabernacolului) [anul 5779]

Săptămâna trecută, în pericopa Ki Tisa, am comentat întâmplarea biblică având ca moment central refuzul eroic al femeilor de a dona din bijuteriile lor la comiterea unuia dintre cele mai mari păcate ale evreilor în deșert: turnarea vițelului de aur. Am povestit cum, imediat după aceea, bărbații n-au mai avut altceva de făcut decât să adune bijuteriile lor, ca să poată încropi acel monstru păgân.

În contrast cu această atitudine, în pericopa de față, relatăm o altă întâmplare care ilustrează altă cauză importantă, construcția Mișkanului (Tabernacolului), înfăptuită prin donațiile prompte ale femeilor care acționează de bunăvoie și dezinteresat ca să adune pentru acest obiectiv bijuterii, aur și chiar să presteze muncă manuală. Toraua ne amintește și laudă de mai multe ori contribuția femeilor prin faptele săvârșite de ele la construcția Mișkanului:

- Și au venit bărbații peste femei, toți cei cu inima darnică, aduceți inele de aur și cercei și inele și salbe, orice obiect de aur, oricare care a ridicat un dar de aur pentru Dumnezeu (Exod 35:22).
- Și fiecare femeie cu inima înțeleaptă, care a tors cu mâinile ei și a adus ce a tors, firul albastru și purpura și stacojiul și inul subțire (Exod 35:25).
- Și toate femeile pe care le ducea inima cu înțelepciune au tors păr de capră (Exod 35:26).
- Fiecare bărbat și femeie pe care i-a îndemnat inima să aducă orice lucrare pe care o poruncise Domnul

să se facă prin Moise, Bnei Israel au adus ca dar Domnului (Exod 35/29).

Voluntariatul și dăruirea îi înconjoară și îi conduc pe toți, atât pe femei cât și pe bărbați. Aceeași femeie care, în pericopa anterioară, a refuzat glorios să renunțe și să dea bijuteriile pentru turnarea vițelului de aur, acum se grăbește să le doneze. Spre deosebire de fapta cu vițelul, când bijuteriile femeilor nici nu sunt amintite, constatăm prezența semnificativă a femeilor, încă în stadiul de dăruire, fiindcă majoritatea bijuteriilor erau ale lor. La fel s-a întâmplat și în stadiul construcției tabernacolului, definit aici ca produs al înțelepciunii deosebite a femeilor și despre care vom vorbi cu altă ocazie.

Este adevărat că versetul "Și au venit bărbații peste femei" poate fi înțeles în două feluri opuse. Primul, acela că poate bărbații au obligat femeile, care nu voiau să se despartă de bijuteriile lor, să le dea.

Pe de altă parte, putem înțelege că femeile au ajuns înaintea bărbaților să doneze, adică au fugit să aducă bijuteriile imediat, în momentul în care au auzit ce li se cere și, până au ajuns bărbații, ele au și dat bijuteriile. Cu alte cuvinte, femeile erau mai dispuse să doneze decât bărbații. Raaba (Avraham Even Ezra, Spania sec. 11), marele comentator explică "Au venit bărbații peste femei, adică după ce au venit femeile. Unii spun: cu acordul femeilor, adică din dorința lor". Și marele înțelept Ramban (Nahmanides, Spania, sec. 13) comentează asemănător "Și au venit bărbații peste femei, adică bărbații s-au înghesuit după femei; femeile au mers înainte și au donat bijuteriile cu bucurie și mulțumire. În afară de asta, femeile sunt mai apropiate de bijuterii, așa că le aveau la îndemână. Până când bărbații au găsit bijuteriile lor și le-au adus, femeile apucaseră deja să le dea pe a le lor".

Explicațiile acestea îi pun într-o lumină negativă pe bărbați și mulți comentatori, mai mult sau mai puțin cunoscuți, încearcă să corecteze această imagine, punând semnul egalității între dorința femeilor cu cea a bărbaților de a dona cu bucurie, cu generozitate liber consimțită, bijuteriile. Unul dintre comentatori spune chiar că bărbații au întârziat din cauză că ei căutau bijuteriile care le-au rămas după ce au donat pentru vițelul de aur, fapt care i-a întârziat, pe când femeile aveau toate bijuteriile, neatinsse, la îndemână. Acești comentatori merg în urma Midraș Tanhuma, Pikudei 11:

"Când a venit Moise și a spus lui Israel: luați de la voi o donație și aduceți pomana voastră cu bucurie și grabă. Uitați-vă la scriptură, au venit bărbații peste femei, exprimându-și nerăbdarea, adică se înghesuiau unul peste altul bărbații și femeile care au venit să doneze".

Midrașul nu face nici o diferență între sexe, nici în ceea ce privește voința de a da și nici referitor la promptitudinea dăruirii.

Mai este un aspect problematic al dăruirii, și anume aspectul de halacha (legile religioase evreiești). Unii comentatori se bazează în această idee pe Talmud, tractatul Nazir 24:b și Gitin 27:a: "Ceea ce a cumpărat femeia, a cumpărat soțul ei". Întrebarea se pune dacă femeia are voie, în acest caz, să doneze fără acordul soțului ei? La fel, halachaua spune că un cadou primit de la părinți nu poate fi dăruit fără acordul tuturor. În orice caz, mulți înțelepți, cu Yosef Karo în frunte, ajung la concluzia că femeile au venit împreună cu bărbații, ca nu cumva să încalce regulile care trebuiau respectate.

Fie că femeile și bărbații au avut merite egale în voința de a dona și a dăru din propria proprietate, fie că femeile au acționat din propria voință și au luat-o cu mult înaintea bărbaților, este clar că gloria și aprecierea revine în primul rând femeilor, pe care, așa cum este just să începem, le găsim în prim planul glorios al luptei, purtate de multe generații, pe frontul de eliberare din jugul robiei, ca și în evenimentele petrecute în deșert și de cucerire a țării promise.

Pericopa Yitro - Înființarea primei birocrății din lume [anul 5779]

Când Yitro, socrul lui Moise, a venit să-l viziteze pe acesta în tabăra evreilor, el a văzut o situație imposibilă, în care Moise stătea, din zori până la miezul nopții, să le judece evreilor toate conflictele și problemele pe care le aveau. Și era vorba nu de câțiva, ci de sute de mii de oameni, adică era o misiune cu adevărat imposibilă. Yitro îl întreabă: "Pentru ce stai singur și întreg poporul îți stă pe cap de dimineață până seara?" (Exod 18:14). La întrebarea asta Moise răspunde: "Ce să fac dacă poporul vine la mine cerându-L în felul acesta pe Dumnezeu? Când au ceva ei vin la mine și eu judec între unul și altul și le fac cunoscute legile Torot (legile divine ale Domnului)". La asta îi spune Yitro (Exod 14:17): „Lucrul pe care-l faci nu este bun! Te vei veșteji și tu și poporul ăsta care vine la tine, fiindcă chestiunea este mult prea grea pentru tine; nu o poți face singur”. Și aici vine propunerea lui Yitro, care, după ce a fost acceptată, va însemna înființarea primei birocrății de pe pământ: [Yitro i-a propus să aleagă din popor oameni competenți, credincioși Domnului, oameni cinstiți și cumpătați בצע, pe să-i pună în posturi de judecători.](#)

Moise va rămâne în postul onorant de învățător al poporului și de garant al tuturor legilor și poruncilor, veghind asupra drumului drept pe care trebuie să meargă poporul. Implementarea acestor legi în viața cotidiană, ca și rezolvarea problemelor și conflictelor care apar, o vor face acești judecători specializați, zilnic. Doar problemele mari de justiție vor fi aduse în fața sa (în calitate de instanță supremă), dar restul problemelor le vor rezolva acești judecători.

Moise a primit propunerea lui Yitro și a implementat "programul de guvernare", numind căpetenii peste o mie, căpetenii peste o sută, căpetenii peste cincizeci și căpetenii peste zece. I-a învățat legile și a judecat cazurile complicate. În fond el a înființat o administrație de stat cu toate categoriile: șefi de județe (de mii), de localități (de sute), de cartiere (de zeci). Puterea centrală rămâne doar pentru cazuri excepționale, de maximă gravitate. Comentarii laudă sfatul dat de Yitro; de exemplu Rașbam (nepotul lui Rași) comentează în Deutoronium 10, 31: "Și tu ne-ai ajutat pe măsura nevoilor, când stăteam în pustiu, ba chiar și un sfat bun ne-ai dat".

נתת על לב צרכינו בחנותינו במדבר, וגם היית לנו עצה טובה, כדכתיב וישמע משה, דוגמת עינים הייתי לעוור

Este interesant că tocmai Yitro, un străin care s-a convertit la iudaism, a fost cel care, în primul rând, a început să creadă în superioritatea Dumnezeului, după cum citim în Exod 18:11 "Acuma știu că Adonai este mai mare decât toți dumnezeii", fiindcă tocmai El L-a inspirat, la îndemnul lui Yitro, pe Moise, cel care, prin înțelepciunea și experiența lui de viață, înființează sistemul judiciar israelian și pune baza sistemului de delegare, de atribuire de

responsabilități unor subordonați. Hazal spune că Yitro a primit ca răsplată pentru toate faptele acestea o pericopă pe numele lui.

* * *

O altă ultimă întrebare merită, de asemenea, să fie pusă: când a avut loc acest eveniment, înainte de Matan Tora sau după aceea ? După cum apare povestea în Tora, Moșe s-a așezat să judece (Exod 18:13) înainte de a fi date cele zece porunci (Exod 20:1). Întrebarea asta se pune și în Talmud în tractatul Zevahim 116:1:

”Unul spune că Yitro a fost înainte de Matan Tora, iar altul spune că Yitro a fost după Matan Tora”.

בני ר' חייא ור' יהושע בן לוי, חד אמר: יתרו קודם מתן תורה היה, וחד אמר: יתרו אחר מתן תורה היה

Este un fapt acceptat de toți comentatorii și de către Hazal, acela că Moise a început să judece după, fiindcă nu putea să judece înainte de a avea poruncile. În midraș Sifri este scris că Tora s-a dat de Yom Kipur (după ce prima oară de Șavuot, Moise a spart tablelele) și el nu s-a apucat să judece de Moțaei Yom Kipur (seara după post). Așa că, după cum este scris, *וַיְהִי מִמָּחֳרַת וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה לְשֹׁפֵט אֶת הָעָם* (Exod 18:13), ”abia a doua zi s-a așezat Moise să judece poporul”, ceea ce înseamnă că a început să judece a doua zi după Yom Kipur, după ce s-au dat legile. Și, bine înțeles, sfatul lui Yitro a venit după ce a primit Tora.

Plecând de la aceste raționamente, iată una dintre cele mai importante reguli pe care trebuie să le țină minte oricine învață Tora:

Nu este devreme sau târziu în Tora

אין מוקדם ומאוחר בתורה

Pericopa Yitro - Cele zece porunci עשרת הדברות [anul 5781]

În primul rând este important să subliniem că cele zece porunci se numesc în ebraică, limba originală în care ele au fost date, *aseret hadibrot* עשרת הדברות, adică cele zece ziceri. Noi le vom numi *mițvot* מצוות, obligații, fiindcă ele sunt o parte din cele 613 de mițvot din Tora. În timp cecelealte mițvoturi au fost date prin intermediul lui Moise, aceste zece au fost date direct de Kadoș Baruch Hu pe muntele Sinai.

Prima întrebare pe care trebuie să o punem este dacă faptul că au fost date direct de la Dumnezeu ar avea o valoare aparte de cecelealte mițvoturi. Înțelepții ne învață că nu este voie să le stabilim ordinea după importanță: „Să fii prudent față de o poruncă ușoară, la fel ca și față de porunca cea mai gravă, căci nu cunoști răsplata poruncilor” (Pirkei Avot 2:1). De aici putem înțelege că importanța tuturor mițvoturilor – atât cele mari și zilnice cât

și cele mici și rare – este egală. Toate sunt la fel de importante.

De aici se pune întrebarea de ce Hakadoș Baruch Hu a găsit de cuviință să dea cele zece mișvot separat. Filon din Alexandria, marele înțelept evreu din Egipt din sec. 1 e.n., care a dedicat o lucrare întregă celor zece porunci spune că ele au fost date cu restul mișvoturilor fiind o schiță a tuturor legilor, mișvoturilor. Ele sunt și legi dar în același timp și rezumat ale lor. Ele sunt un fel de tablă de conținut și de aici le provine importanța. De aici el deduce importanța celor zece porunci care cuprind toată Toraua, pe când celelalte mișvoturi sunt doar detalii ale acestora. Din această cauză, Filon organizează toate mișvoturile în concordanță cu cele zece porunci, fiecare fiind un capitol aparte.

Marele înțelept RASAG (Rav Saadia HaGaon, Babilon sec. 10 e.n.) a propus o idee asemănătoare, iar Rași l-a urmat.

De aici ajungem la întrebarea de ce Hakadoș Baruch Hu a găsit de cuviință să dea acest rezumat direct poporului evreu.

Cele zece porunci în rugăciune

Din vremurile antice s-a hotărât ca cele zece porunci să fie citite zilnic în Templu din cauza uriașei importanțe ale lor. Noi citim în Mișna despre această tradiție în tractatul Tamid 5:1. În fiecare dimineață, înainte de jertfa permanentă de dimineață, cohanimii citeau cele zece porunci în Templu într-un ritual special. În afară de asta, membrii sectei din Qumran de la Marea Moartă adăugau cele zece porunci pe textul tfilinilor. După distrugerea Templului în anul 70 e.n. mulți au vrut să reînnoiască obiceiul în sinagogi. Dar înțelepții nu au fost de acord. În Talmud, tractatul Brachot 12:a scrie că obiceiul a fost abrogat din cauza argumentelor sectelor care se formaseră în Israel. Talmudul Ierusalim, tractatul Brachot 1:3 explică care sunt aceste argumente: „Argumentele sectelor erau că doar acestea au fost date pe Muntele Sinai”. Rași într-un comentariu care fusese cenzurat de creștini spune: „Cine sunt aceste secte? Sunt discipolii lui Ieșu, adică creștinii”. Aceasta este cauza adevărată a infiltrării celor zece porunci între toate celelalte și eliminarea poziției de importanță superioară ale lor. Cauza este doctrina creștină care a sfințit doar pe cele zece porunci lăsând la o parte restul mișvoturilor. În Șulhan Aruch, vol. Orah Haiim 1:5 scrie: „Este bine să citești cele zece porunci zilnic ... Dacă ești singur le poți citi, dar în public este interzis de citit”.

Statul în picioare când le citim din Tora

O altă întrebare care se pune este dacă este voie de stat în picioare când se citesc cele zece porunci. RAMBAM (Maimonides) a fost întrebat despre această problemă. El răspunde: „Era potrivit ca să se stea în picioare la citirea celor zece porunci. Însă trebuie să ne abținem de la acest obicei ca nu cumva să se producă impresia că sunt niveluri în Tora. Trebuie să eliminăm orice posibilitate ca să ajungem la această credință rea. S-a spus deja că nu este nici o diferență între cine neagă toată Toraua și cine neagă un singur verset, spunând că acest verset a fost dat de Moise și nu de Kadoș Baruch Hu, că din ceruri s-au dat doar cele zece porunci, iar restul mișvoturilor au fost date de Moise. Din această cauză s-a abrogat citirea zilnică a celor zece porunci și este total interzis să găsim în Tora unele părți mai importante decât altele”. El interzice vehement de stat în picioare în timpul citirii celor zece porunci ca nu cumva să dăm o importanță deosebită acestora față de restul mișvoturilor.

Însă astăzi în mare parte a comunităților evreiești se stă în picioare în timpul citirii celor zece porunci. Mulți mari rabini au autorizat acest lucru. Mulți dintre ei compară cu *Șirat Haiam* „Cântarea mării” la care se stă în picioare. Ei susțin că nu este vorba despre întâietatea unora față de celelalte, ci de o acțiune ceremonială. Ei susțin că nu trebuie să comparăm abordarea celor zece porunci din rugăciune cu ceremonia de a sta în picioare. Unii au propus să ne ridicăm cu câteva versete înainte, ca impresia că stăm în picioare exclusiv pentru cele zece porunci să se ascundă. Fiecare trebuie să facă după cum este „obiceiul locului”.

Pericopa Yitro - Despre convertiții la iudaism - Gherei Hațedek גֵּרֵי הַצֶּדֶק [anul 5784]

Gher גֵּר este termenul ebraic-biblic pentru un străin care trăiește împreună cu poporul evreu; după standardele moderne *gher* înseamnă convertit exclusiv la iudaism. Femininul este *ghioret* גִּיּוֹרֵת, iar infinitivul lung este *ghiur* גִּיּוֹר.

Gher țedek גֵּר צֶדֶק înseamnă un convertit adevărat, adică unul care s-a convertit din motive pure fără niciun alt mobil, cum ar fi căsătorie, imigrație etc.

Yitro יִתְרוֹ

Numele acestei pericope este după numele unui străin, Yitro, preot din Midian, care l-a ascuns pe Moise la el, i-a dat fiica de soție și l-a ajutat să organizeze primele organe ale noului popor născut în deșert – poporul evreu. După tradiția evreiască, Yitro împreună cu toată familia lui s-a convertit la iudaism și s-a acomodat în cadrul poporului evreu împreună cu familia sa.

Rași ne prezintă midrașul „Mechilta derabi Ișmael 1:5” despre convertirea lui Yitro: „El s-a numit pe șapte nume: Yeter, Yitro (Exod 18:1 etc.), Hovav (Numeri 10:29), Reuel (Numeri 10:29), Hever (Judecători 4:11), Putiel (Exod 6:25), Keini (Judecători 1:16)”. Midrașul explică fiecare nume ca derivat din rădăcinile lor în limba ebraică. De exemplu numele Hovav derivă de la rădăcina HVV care înseamnă „drag, plăcut”. Midrașul spune că numele provine de la „Dumnezeul l-a îndrăgit”. Un singur nume din listă nu apare în Tanach: Yeter. Midrașul ne spune că el provine de la faptul că Yitro a adăugat o pericopă pe numele lui, iar aceasta va fi „Yeter”, adică „adițional” de la același verb „a adăuga” în ebraică. Midrașul ne mai spune că numele lui era „Yeter”, dar după ce s-a convertit i s-a adăugat la nume litera Vav (unul din cele patru litere ale numelui Domnului). care se citește adesea O și așa a devenit Yitro.

Rași ne vorbește despre eforturile uriașe ale lui Yitro în căutarea adevărului. Despre versetul „Acum știu că Domnul este mai mare decât toți dumnezeii” (Exod 18:11) Rași ne explică că de aici învățăm că el cunoștea toate păgâniile din lume și nu a fost niciuna de care nu s-a apucat. În acest fel Rași spune despre cauza plecării lui Yitro „și el s-a dus în țara lui” (Exod 18:27) că era să meargă să-și convertească familia.

În pericopa Behaalotcha apare din nou povestea socrului lui Moise: „Moise i-a spus lui Hovav, fiul lui Reuel midianitul, socrul lui Moise, noi pornim spre locul despre care Domnul a spus, vi-l voi da vouă. Mergi cu noi și îți vom face bine, căci Domnul a vorbit de bine pentru Israel. Dar el i-a spus, nu voi merge, ci doar în țara mea și la locul meu natal voi merge. El a spus, rogu-te nu ne părăsi că de aceea ai cunoscut locurile noastre de popas în deșert și ne vei servi drept ochi. Și va fi dacă vei veni cu noi, că acest bine pe care Domnul ni-l va face nouă ți-l vom face și noi ție” (Numeri 10: 29-32).

Din această adăugare la descrierea evenimentului din Exod rezultă că Yitro părăsește tabăra evreilor nu numai că-i este dor de casă, ci și pentru că el știa că poziția lui de convertit este de cea mai joasă speță. Implorările lui Moise și promisiunile lui nu îl conving pe bătrânul înțelept. Probabil el s-a înșelat, deoarece convertiții au primit pământ și gospodăria așa cum promisese Moise. Aceasta noi învățăm din midrașul Sifri-BeMidbar în care scrie că ei au primit ceea ce este mai bun.

Gherim în Vechiul Testament

Un alt eveniment cu un *gher* – străin, poate convertit, poate nu, apare în cartea Levitic 24:10-23: „Fiul unei femei israelite, care era fiul unui bărbat egiptean, a ieșit în mijlocul copiilor lui Israel ... și fiul femeii israelite a rostit Numele [divin] și a hulit ...”. Înjurătorul, care va fi lapidat cu pietre după porunca Domnului, era dintr-o familie mixtă, numită în Tora „gloată amestecată” עִבְרִי רַב (Exod 12:38). Aceștia intenționau să se asimileze în rândul poporului evreu, echivalent astăzi la convertire. Chiar și printre cei întorși din Babilon împreună cu Ezra erau din aceștia, care nu știau să spună dacă sunt israelieni sau nu.

Un alt grup renumit de *gherim* este familia Rechav, Bnei Rechav. Ei sunt amintiți în Tanach de patru ori: o dată în cartea 2Regi 10:15 și de trei ori la Ieremia 35:8, 14, 16. Unii cred că erau cohanim (preoți), iar alții cu Rași în frunte susțin că erau *gherim* din tribul Keini, urmași ai lui Yitro. În cartea Regi ni se povestește despre regele Iehu care îl adaugă pe Yehonadav Ben Rechav la luptătorii contra „prorocilor lui Baal” și omorârea a 400 dintre ei. El apare ca un credincios extremist. Două sute de ani mai târziu, urmașii lui Yehonadav sunt amintiți de Ieremia ca păstrând ordinele strămoșului lor. Încă un membru al familiei este amintit în Neemia 3:14, Malchia Ben Rechav care a reparat Poarta Grămezilor de Cenușă la zidul Ierusalimului.

Femei *gherot*

Vom începe cu exemple problematice. Este vorba despre femei care s-au măritat cu bărbați evrei, unele dintre ele s-au convertit, iar altele – nu. Rambam (Maimonides) este cel care se ocupă detaliat de aceste cazuri în lucrarea lui „Interdicții de împerechere”.

Primul pe care îl vom aminti este Samson. În Judecători 16:1 citim că Samson a mers la o prostituată din Gaza. După Rambam prima pe care el a convertit-o a fost prima lui soție pe care Rambam o numește „Timnita” (Judecători 15:6). După ea a venit rândul lui Delila. Rambam spune că ele rămăseseră cum erau înainte – păgâne. Iar el la sfârșit s-a întors la iudaism.

Samson pare a fi un începător față de regele Solomon în legătură cu femei neevreice. În Talmudul Ierusalim, tractatul Sanhedrin 2:6 scrie: „Și regele Solomon a iubit femei străine, Rabi Șimon Ben Iohai (Rașbi) spune chiar să se curvăsească ... Rabi Iosef spune să le tragă la Tora și să le apropie sub aripile Domnului Dumnezeuului”.

Această controversă între înțelepți vine în urma abordării duale ale Tanachului al acestui viciu al lui Solomon. În tinerețe, scriptura îl tolerează cu blândețe: „Solomon s-a înrudit prin căsătorie cu faraonul, regele Egiptului, și a luat-o pe fiica faraonului și a adus-o în cetatea lui David până avea să termine de construit casa lui, casa Domnului și zidul dimprejurul Ierusalimului” (1Regi 3:1). Aici nu este nicio observație că Solomon a luat o străină. Probabil aceasta era tratarea femeilor străine atunci.

La bătrânețe lucrurile se schimbă: „În afară de fiica faraonului, regele Solomon a mai iubit multe soții străine: moabite, amonite, edomite, sidoniene și hetite din națiunile despre care Dumnezeu le spusese fiilor lui Israel, să nu intrați la ele, iar ele să nu intre la voi. În mod sigur ele vor abate inima ca să-i urmați pe dumnezeii lor. Totuși de ele s-a alipit Solomon și le-a iubit” (1Regi 11:1-2). Aici nu scrie „s-a căsătorit” ca în tinerețe, ci „a iubit”, „s-a alipit”. De aici putem înțelege zicerea gravă a lui Rașbi „a iubit să se curvăsească”.

Rambam, după o analiză lungă, ajunge la concluzia că ele, în ciuda faptului că atât Solomon cât și Samson le-au convertit, ele au venit doar ca să răspândească idolatria, să construiască *bamot* – locuri înalte pentru jertfe la dumnezeii lor. Ele au rămas așa și după cununie, iar Solomon a construit *bamot*.

Ezra, după întoarcerea din exilul Babilonului dovedește o critică aspră față de căsătorii cu femei străine: „[Ei] au

luat dintre fiicele acestora soții pentru ei și pentru fiii lor. Ei, sămânța sfântă, s-au amestecat cu popoarele acestor țări, iar mâna prinților și a demnitarilor a fost prima care a comis această infidelitate. De îndată ce am auzit lucrul acesta, mi-am sfâșiat veșmântul și tunica fără mâneci, am început să-mi smulg părul din cap și din barbă și am stat jos adânc mâhnit” (Ezra 9:2-3).

Chiar dacă acești demnitari și-au convertit soțiile prin intrare la mikve și aducerea unei jertfe, Ezra nu a acceptat acestea și el împreună cu cei din *knesset ghedola* au cerut ca aceștia să anuleze aceste căsătorii. La fel crede și Neemia câțiva ani mai târziu: „De asemenea, în zilele acelea i-am văzut pe evreii care luaseră sub acoperișul lor soții așdodite, amonite și moabite. Iar dintre fiii lor, jumătate vorbeau așdodiană; niciunul nu vorbea limba evreilor, ci limba altor popoare. Și i-am mustrat, i-am blestemat, i-am lovit pe unii dintre ei, le-am smuls părul și i-am pus să jure pe Dumnezeu: să nu le dați pe fiicele voastre fiilor lor și să nu luați pe niciuna dintre fiicele lor pentru fiii voștri sau pentru voi” (Neemia 13:23-25).

Chiar și la Ezechiel, cu ani înainte, găsim această problematică în cap. 44 și în jurul lui, mai ales cohanim (preoți) care se căsătoreau cu străine și le converteau (încă nu le era interzis să ia o *ghioret*).

Rut - un model de *ghiur* exemplar

Spre deosebire de toate aceste femei de pe vremea lui Solomon și a celorlalți de la începutul celui de al doilea Templu, Tanachul o poziționează pe Rut moabita ca reprezentata *ghiur*-ului întreg și corect al femeilor de care poporul evreu are parte de generații multe: „Să-ți răsplătească Domnul fapta și [răs]plata ta să fie deplină de la Domnul Dumnezeu lui Israel, Cel sub aripile Căruia ai venit să te adăpostești” (Rut 2:12).

Chiar și alăturarea lui Rut la poporul evreu nu a trecut ușor. Talmudul argumentează că pricina este că ea era moabită, un popor cu care ni s-a interzis să ne amestecăm. Probabil erau și alte obstacole: cel cu drept de răscumpărare (goel לואי) nu voia s-o răscumpere, iar Boaz presează pe membrii comunității să accepte *ghiur*-ul și să o primească pe Rut printre ei ca soția lui Boaz: „Și pe Rut moabita, soția lui Mahlon, mi-am dobândit-o de soție, ca să ridic numele răposatului asupra moștenirii lui ...” (Rut 4:10).

Care a fost secretul lui Rut, o fată dintr-un popor cu care ni s-a interzis să ne unim cu ei și soția unuia care a părăsit poporul Israel care era în mare necaz, ca să fie acceptată ca una din popor și o *ghioret* adevărată și iubită, mama unui regat?

Înțelepții arată în primul rând spre Naomi, soacra ei, care o învață complicitatea obligațiilor (mițvot) și necesitatea de a le aplica pe toate, inclusiv pedepsele, în caz de convertire. În Talmud, tractatul Yevamot 47:b se comentează versetul „Și văzând-o că este decisă să meargă cu ea, a încetat să-i vorbească” (Rut 1:18) ca și versetul „.. unde vei merge, voi merge; și unde vei înnopta, voi înnopta; poporul tău e poporul meu și Dumnezeuul tău e Dumnezeuul meu” (Rut 1:16). Ni se spune că ea a luat fiecare expresie și i-a adăugat o mițva, cum ar fi „Poporul tău e poporul meu - îți voi smulge idolii”. Bineînțeles că în carte, toate aceste versete au fost declarate de Rut, înainte ca cele două femei să intre în țară.

Însă dacă încercăm să ignorăm complexitatea acestei învățături talmudice, putem selecta și savura cuvintele de loialitate și dedicație ale lui Rut față de Naomi, soacra bătrână și solitară a lui Rut.

Explicațiile suplimentare la aceste versete în acest Talmud demonstrează enorma controversă între cei doi lideri al acelei generații și a celor care au venit după ei - Hilel și Șamai.

„Iată un episod despre un străin care a venit la Șamai și i-a spus: Converteste-mă așa ca să mă înveți toată Tora cât aș sta pe un picior (adică, deodată). Șamai l-a izgonit din casă. Străinul a venit la Hilel și i-a spus: Converteste-mă. Hilel i-a spus: Ceea ce tu urăști, să nu-i faci semenului tău, aceasta este toată Tora, iar restul - ieși și învață” (Talmud, tractatul Șabat 31:a).

Șamai nu a avut deloc răbdare față de acel străin care a vrut „convertire ușoară”, adică să învețe puține mițvot „cât ar sta pe un picior”. După Șamai, convertire *ghiur* constă în învățarea tuturor celor 613 mițvot și aplicarea lor în practică, după cum am învățat în tractatul Yevamot că a făcut Naomi cu Rut.

Dar pare că nici convertirea lui Hilel nu este mai ușoară. Mai târziu, Rabi Akiva a adaptat-o la limbajul biblic: „Să-l iubești pe semenul tău ca pe tine – aceasta este o regulă (mițva) mare în Tora” (midrașul Safra Kedoșim 2:4).

Hilel crede că această mițva nu este ușor de împlinit exact, iar dacă candidatul se adaptează după această mițva, el este demn și pregătit să le învețe pe toate, „ieși și învață”. Toate acestea noi le găsim în spusele lui Rut amintite mai înainte despre loialitatea și dedicația față de Naomi, soacra ei. Așa a început Rut procesul ei de convertire și pe această temelie Boaz a fost de acord s-o convertească:

„Și a răspuns Boaz și i-a spus: Mi s-a tot povestit tot ce ai făcut cu soacra ta după moartea soțului tău, că ți-ai părăsit tatăl și mama și țara ta natală și ai mers la un popor pe care nu-l știai până ieri-alaltăieri” (Rut 2:11).